

[2000/10/22 v3.01 Landscape Pages (DPC)]

[2016/05/21 v2.44 Cross-referencing by name of section]

శ్రీమదభగవద్గీతా

For Personal Use Only
Not For Commercial Printing/Distribution

Contents

న్యాయసః	1
ధ్యాయనమ్	2
1 ప్రథమోఽధ్యాయః	4
2 ద్వితీయోఽధ్యాయః	10
3 తృతీయోఽధ్యాయః	19
4 చతుర్థోఽధ్యాయః	24
5 పంచమోఽధ్యాయః	29
6 షష్ఠోఽధ్యాయః	33
7 సప్తమోఽధ్యాయః	39
8 అష్టమోఽధ్యాయః	43
9 నవమోఽధ్యాయః	47
10 దశమోఽధ్యాయః	51
11 ఏకాదశోఽధ్యాయః	56
12 ద్వాదశోఽధ్యాయః	65

13	త్రయోదశోఽధ్యాయః	68
14	చతుర్థశోఽధ్యాయః	72
15	పంచదశోఽధ్యాయః	76
16	షోడశోఽధ్యాయః	79
17	సప్తదశోఽధ్యాయః	82
18	అష్టాదశోఽధ్యాయః	86
19	గీతార్థసంగ్రహః	95
20	గీతామాహాత్మ్యమ్	99

శ్రీమద్భగవద్గీతా

॥ న్యాసః ॥

॥ కరన్యాసః ॥

ఓమ్ అస్య శ్రీమద్భగవద్గీతామాలామస్త్రస్య ।

భగవాన్వేదవ్యాస ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః ।

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా దేవతా ।

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ఇతి బీజమ్ ।

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ఇతి శక్తిః ।

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచ ఇతి కీలకమ్ ।

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇత్యజ్ఞష్టాభ్యాం నమః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి తర్జనీభ్యాం నమః ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ఇతి మధ్యమాభ్యాం నమః ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇత్యనామికాభ్యాం నమః । పశ్య మే పార్థ

రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి కనిష్ఠికాభ్యాం నమః । నానావిధాని~దివ్యాని~నానావర్ణాకృతీ

చ~ఇతి~కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం~నమః ।

॥ ఇతి కరన్యాసః ॥

॥ హృదయాది న్యాసః ॥

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇతి హృదయాయ నమః ।

న వైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి శిరసే స్వాహా ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చేతి శిఖాయై వషట్ ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇతి కవచాయ హుమ్ ।

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ।

నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చేతి అస్త్రాయ ఫట్ ।

॥ శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థే పారే వినియోగః ॥

॥ ధ్యానమ్ ॥

ఓమ్ పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయమ్
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్ ।
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీమష్టాదశాధ్యాయినీమ్
అమృ త్వామనుసన్దధామి భగవద్గీతే భవేద్వేషిణీమ్ ॥ 1 ॥

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే పుల్లారవిన్దాయతపత్రనేత్ర ।
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః ప్రజ్ఞాశ్రితో జ్ఞానమయః ప్రదీపః ॥ 2 ॥

ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్త్రైకపాణయే ।
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృతదుహే నమః ॥ 3 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్ఘౌక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 4 ॥

వసుదేవసుతం దేవం కంసచాణూరమర్దనమ్ ।

దేవకీపరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ॥ 5 ॥

భీష్మద్రోణతటా జయద్రథజలా గాన్ధారనీలోత్పలా
శల్యగ్రాహవతీ కృపేణ వహానీ కరేన వేలాకులా ।
అశ్వత్థామవికర్ణఘోరమకరా దుర్యోధనావర్తినీ
సోత్తిర్ణా ఖలు పాణ్డవై రణనదీ కైవర్తకః కేశవః ॥ 6 ॥

పారాశర్యవచః సరోజమమలం గీతార్థగన్ధోత్కటమ్
నానాఖ్యానకకేసరం హరికథాసమ్భోధనాబోధితమ్ ।
లోకే సజ్జనషట్పదైరహరహః పేపీయమానం ముదా
భూయాద్భారతపజ్కజం కలిమలప్రధ్వంసి నః శ్రేయసే ॥ 7 ॥

మూకం కరోతి వాచాలం పఙ్గుం లఙ్ఘయతే గిరిమ్ ।
యత్కృపా తమహం వందే పరమానందమాధవమ్ ॥ 8 ॥

యం బ్రహ్మ వరుణేంద్ర-రుద్ర-మరుతః స్తువంతి దివ్యైః స్తవైః
వేదైః సాంఘిక-పద-క్రమోపనిషదైర్గాయంతి యం సామగాః ।
ధ్యానావస్థిత-తద్గతేన మనసా పశ్యంతి యం యోగినః
యస్యాంతం న విదుః సురాసుర-గణా దేవాయ తస్మై నమః ॥ 9 ॥

నారాయణం నమస్కృత్య నరం చైవ నరోత్తమమ్ ।
దేవీం సరస్వతీం వ్యాసం తతో జయముదీరయేత్ ॥ 10 ॥

Chapter 1

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే, సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ, కిమకుర్వత సజ్జాయ ॥ 1-1 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం, వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా ।
ఆచార్యముపసంజగ్మ్య, రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ 1-2 ॥

పశ్యేతాం పాణ్డుపుత్రాణాం, ఆచార్య మహతీం చమూమ్ ।
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ, తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥ 1-3 ॥

అత్ర శూరా మహేష్వాసాః, భీమార్జునసమా యుధి ।
యుయుధానో విరాటశ్చ, ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥ 1-4 ॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః, కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ, శైబ్యశ్చ నరపుంగవః ॥ 1-5 ॥

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంతః, ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్ ।
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ, సర్వ ఏవ మహారథాః ॥ 1-6 ॥

అస్మాకం తు విశిష్టా యే, తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ ।
నాయకా మమ సైన్యస్య, సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే ॥ 1-7 ॥

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ, కృపశ్చ సమితిజ్ఞాయః ।

అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ, సౌమదత్తిస్తథైవ చ ॥ 1-8 ॥

అన్యే చ బహవః శూరాః, మదర్థే త్యక్తజీవితాః ।

నానాశస్త్రప్రహరణాః, సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥ 1-9 ॥

అపర్యాప్తం తదస్మాకం, బలం భీష్మాభిరక్షితమ్ ।

పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం, బలం భీమాభిరక్షితమ్ ॥ 1-10 ॥

అయనేషు చ సర్వేషు, యథాభాగమవస్థితాః ।

భీష్మమేవాభిరక్షన్తు, భవంతః సర్వ ఏవ హి ॥ 1-11 ॥

తస్య సజ్జానయన్ హర్షం, కురువృద్ధః పితామహాః ।

సింహనాదం వినద్యోచైః, శఙ్ఖం దధౌ ప్రతాపవాన్ ॥ 1-12 ॥

తతః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ, పణవానకగోముఖాః ।

సహసైవాభ్యహన్యన్తు, స శబ్దస్తుములోఽభవత్ ॥ 1-13 ॥

తతః శ్వేత్తైర్హయైర్యుక్తే, మహతి స్యన్దనే స్థితౌ ।

మాధవః పాణ్డవశ్చైవ, దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః ॥ 1-14 ॥

పాశ్చాజన్యం హృషీకేశః, దేవదత్తం ధనజ్ఞాయః ।

పాణ్డ్రం దధౌ మహాశఙ్ఖం, భీమకర్మా వృకోదరః ॥ 1-15 ॥

అనన్తవిజయం రాజా, కున్తిపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।

నకులః సహదేవశ్చ, సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ 1-16 ॥

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః, శిఖణ్డీ చ మహారథః ।

ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ, సాత్యకిశ్చాపరాజితః ॥ 1-17 ॥

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ, సర్వశః పృథివీపతే ।
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః, శఙ్ఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్ ॥ 1-18 ॥

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం, హృదయాని వ్యదారయత్ ।
నభశ్చ పృథివీం చైవ, తుములో వ్యనునాదయన్ ॥ 1-19 ॥

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా, ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।
ప్రవృత్తే శస్త్రసమ్పాతే, ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః ॥ 1-20 ॥

హృషీకేశం తదా వాక్యమ్, ఇదమాహ మహీపతే ।

అర్జున ఉవాచ

సేనయోరుభయోర్మౌఢ్యే, రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత ॥ 1-21 ॥

యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం, యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్యమ్, అస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ 1-22 ॥

యోతస్యమానానవేక్షేఽహం, య ఏతేఽత్ర సమాగతాః ।
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధేః, యుద్ధే ప్రియచికిర్షవః ॥ 1-23 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్తో హృషీకేశః, గుడాకేశేన భారత ।
సేనయోరుభయోర్మౌఢ్యే, స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ ॥ 1-24 ॥

భీష్మద్రోణప్రముఖతః, సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్ ।
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్, సమవేతాన్ కురూనితి ॥ 1-25 ॥

తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః, పితౄనథ పితామహాన్ ।
ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాతృన్, పుత్రాన్ పౌత్రాన్ సఖీంస్తథా ॥ 1-26 ॥

శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ, సేనయోరుభయోరపి ।

తాన్ సమీక్ష్య స కౌన్తేయః, సర్వాన్ బన్ధానవస్థితాన్ || 1-27 ||

కృపయా పరయావిష్టః, విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ।

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ, యయుత్సం సముపస్థితమ్ || 1-28 ||

సీదంతి మమ గాత్రాణి, ముఖం చ పరిశుష్యతి ।

వేపథుశ్చ శరీరే మే, రోమహర్షశ్చ జాయతే || 1-29 ||

గాఢీవం స్రంసతే హస్తాత్, త్వక్చైవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం, భ్రమతీవ చ మే మనః || 1-30 ||

నిమిత్తాని చ పశ్యామి, విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి, హత్వా స్వజనమాహవే || 1-31 ||

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ, న చ రాజ్యం సుఖాని చ ।

కిం నో రాజ్యేన గోవింద, కిం భోగైర్జీవితేన వా || 1-32 ||

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నః, రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ ।

త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే, ప్రాణాన్త్యక్త్వా ధనాని చ || 1-33 ||

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాః, తథైవ చ పితామహాః ।

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః, శ్యాలాః సమృద్ధినస్తథా || 1-34 ||

ఏతాన్న హన్తుమిచ్ఛామి, ఘ్నతోఽపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య, హేతోః కిం ను మహీకృతే || 1-35 ||

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః, కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన ।

పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్, హత్వైతానాతతాయినః || 1-36 ||

తస్మాన్నార్హా వయం హన్తుం, ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాంధవాన్ ।

స్వజనం హి కథం హత్వా, సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ 1-37 ॥

యద్యేతే న పశ్యన్తి, లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయకృతం దోషం, మిత్రద్రోహ చ పాతకమ్ ॥ 1-38 ॥

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః, పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్ ।
కులక్షయకృతం దోషం, ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ 1-39 ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి, కులధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులం కృతస్నమ్, అధర్మోఽభిభవత్యుత ॥ 1-40 ॥

అధర్మాభిభవాత్ కృష్ణ, ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ణేయ, జాయతే వర్ణసంకరః ॥ 1-41 ॥

సంకరో నరకాయైవ, కులఘ్నానాం కులస్య చ ।
పతన్తి పితరో హ్యేషాం, లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః ॥ 1-42 ॥

దోష్టరేతైః కులఘ్నానాం, వర్ణసంకరకారకైః ।
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః, కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః ॥ 1-43 ॥

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం, మనుష్యాణాం జనార్దన ।
నరకే నియతం వాసః, భవతీత్యనుశుశ్రుమ ॥ 1-44 ॥

అహో బత మహత్పాపం, కర్తుం వ్యవసితా వయమ్ ।
యద్రాజ్యసుఖలోభేన, హన్తుం స్వజనముద్యతాః ॥ 1-45 ॥

యది మామప్రతీకారమ్, అశస్త్రం శస్త్రపాణయః ।
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుః, తన్మే క్షేమతరం భవేత్ ॥ 1-46 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వాఽర్జునః సజ్జ్యే, రథోపస్థ ఉపావిశత్ ।

విస్మయః సశరం చాపం, శోకసంవిగ్నమానసః ॥ 1-47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 2

॥ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

తం తథా కృపయావిష్టమ్, అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్ ।
విషీదంతమిదం వాక్యమ్, ఉవాచ మధుసూదనః ॥ 2-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కుతస్తాఽ కశ్మలమిదం, విషమే సముపస్థితమ్ ।
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్యమ్, అకీర్తికరమర్జున ॥ 2-2 ॥

కైర్యం మా స్మ గమః పార్థ, నైతత్త్వయు్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం, త్యక్తోఽస్తిష్ఠ పరంతప ॥ 2-3 ॥

అర్జున ఉవాచ

కథం భీష్మమహం సజ్ఞే, ద్రోణం చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి, పూజార్హావరిసూదన ॥ 2-4 ॥

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్యమపిహ లోకే ।
హత్వాఽర్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుజ్జీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ 2-5 ॥

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయః
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః ।

యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ 2-6 ॥

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః ।
యచ్ఛేయః స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్నే
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ ॥ 2-7 ॥

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాద్
యచ్ఛోకముచ్ఛోషణమిన్ద్రియాణామ్ ।
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ ॥ 2-8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం, గుడాకేశః పరస్తప ।
న యోత్స్య ఇతి గోవిందమ్, ఉక్త్వా తూష్టిం బభూవ హ ॥ 2-9 ॥

తమువాచ హృషీకేశః, ప్రహసన్నివ భారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే, విషీదస్తమిదం వచః ॥ 2-10 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం, ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ।
గతాసూనగతాసూంశ్చ, నానుశోచంతి పణ్డితాః ॥ 2-11 ॥

న త్వేవాహం జాతు నాసం, న త్వం నేమే జనాధిపాః ।
న చైవ న భవిష్యామః, సర్వే వయమతః పరమ్ ॥ 2-12 ॥

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే, కౌమారం యౌవనం జరా ।
తథా దేహాంతరప్రాప్తిః, ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి ॥ 2-13 ॥

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ, శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।

ఆగమాపాయినోఽనిత్యాః, తాంస్తితిక్షస్వ భారత ॥ 2-14 ॥

యం హి న వ్యథయన్త్యేతే, పురుషం పురుషర్షభ ।
సమదుఃఖసుఖం ధీరం, సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ 2-15 ॥

నాసతో విద్యతే భావః, నాభావో విద్యతే సతః ।
ఉభయోరపి దృష్టోఽన్తః, త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ 2-16 ॥

అవినాశి తు తద్విద్ధి, యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
వినాశమవ్యయస్యాస్య, న కశ్చిత్ కర్తుమర్హతి ॥ 2-17 ॥

అన్తవన్త ఇమే దేహాః, నిత్యస్యాక్తాః శరీరిణః ।
అనాశినోఽప్రమేయస్య, తస్మాద్యుధ్యస్య భారత ॥ 2-18 ॥

య ఏనం వేత్తి హంతారం, యశ్చైనం మన్యతే హతమ్ ।
ఉభౌ తౌ న విజానీతః, నాయం హన్తి న హన్యతే ॥ 2-19 ॥

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః ।
అజ్ఞో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణః
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ 2-20 ॥

వేదావినాశినం నిత్యం, య ఏనమజమవ్యయమ్ ।
కథం స పురుషః పార్థ, కం ఘాతయతి హన్తి కమ్ ॥ 2-21 ॥

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్లాతి నరోఽపరాణి ।
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాని
అన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ ॥ 2-22 ॥

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి, నైనం దహతి పావకః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపః, న శోషయతి మారుతః ॥ 2-23 ॥

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమ్, అక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।
నిత్యః సర్వగతః స్థాణుః, అచలోఽయం సనాతనః ॥ 2-24 ॥

అవ్యక్తోఽయమచింత్యోఽయమ్, అవికార్యోఽయముచ్యతే ।
తస్మాదేవం విదిత్వైనం, నానుశోచితుమర్హసి ॥ 2-25 ॥

అథ చైనం నిత్యజాతం, నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్ ।
తథాఽపి త్వం మహాబాహో, నైవం శోచితుమర్హసి ॥ 2-26 ॥

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః, ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే, న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 2-27 ॥

అవ్యక్తాదీని భూతాని, వ్యక్తమధ్యాని భారత ।
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ, తత్ర కా పరిదేవనా ॥ 2-28 ॥

ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చిదేనమ్
ఆశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః ।
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యః శృణోతి
శ్రుత్వాఽప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్ ॥ 2-29 ॥

దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం, దేహే సర్వస్య భారత ।
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని, న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 2-30 ॥

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య, న వికమ్పితుమర్హసి ।
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రయోఽన్యత్, క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥ 2-31 ॥

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం, స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ, లభంతే యుద్ధమీదృశమ్ ॥ 2-32 ॥

అథ చేత్త్వమిమం ధర్మ్యం, సజ్జామం న కరిష్యసి ।
తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ, హిత్యా పాపమవాప్స్యసి ॥ 2-33 ॥

అకీర్తిం చాపి భూతాని, కథయిష్యన్తి తేఽవ్యయామ్ ।
సమ్భవితస్య చాకీర్తిః, మరణాదతిరిచ్యతే ॥ 2-34 ॥

భయాద్రణాదుపరతం, మంస్యన్తే త్వాం మహారథాః ।
యేషాం చ త్వం బహుమతః, భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥ 2-35 ॥

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్, వదిష్యన్తి తవాహితాః ।
నిన్దన్తస్తవ సామర్థ్యం, తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥ 2-36 ॥

హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం, జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్ ।
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ, యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ 2-37 ॥

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా, లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ, నైవం పాపమవాప్స్యసి ॥ 2-38 ॥

ఏషా తేఽభిహితా సాఙ్ఖ్యే, బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ।
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ, కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి ॥ 2-39 ॥

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి, ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య, త్రాయతే మహతో భయాత్ ॥ 2-40 ॥

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః, ఏకేహ కురునన్దన ।
బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ, బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ॥ 2-41 ॥

యామిమాం పుష్పితాం వాచం, ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః ।
వేదవాదరతాః పార్థ, నాన్యదస్తీతి వాదినః ॥ 2-42 ॥

కామాత్మానః స్వర్గపరాః, జన్మకర్మఫలప్రదామ్ ।

క్రియావిశేషబహులాం, భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి || 2-43 ||

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం, తయాఽపహృతచేతసామ్ ।
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః, సమాధౌ న విధీయతే || 2-44 ||

త్రైగుణ్యవిషయా వేదాః, నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున ।
నిర్దవన్దో నిత్యసత్త్వస్థః, నిర్మోగక్షేమ ఆత్మవాన్ || 2-45 ||

యావానర్థ ఉదపానే, సర్వతః సమ్ముతోదకే ।
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు, బ్రాహ్మణస్య విజానతః || 2-46 ||

కర్మణ్యేవాధికారస్తే, మా ఫలేషు కదాచన ।
మా కర్మఫలహేతురూభిః, మా తే సజ్జోఽస్త్యకర్మణి || 2-47 ||

యోగస్థః కురు కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా ధనజ్ఞాయ ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా, సమత్వం యోగ ఉచ్యతే || 2-48 ||

దూరేణ హ్యవరం కర్మ, బుద్ధియోగాద్ధనజ్ఞాయ ।
బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ, కృపణాః ఫలహేతవః || 2-49 ||

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ, ఉభే సుకృతదుష్కృతే ।
తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ, యోగః కర్మసు కౌశలమ్ || 2-50 ||

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి, ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః ।
జన్మబన్ధవినిర్ముక్తాః, పదం గచ్ఛన్త్యనామయమ్ || 2-51 ||

యదా తే మోహకలిలం, బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి ।
తదా గంతాసి నిర్వేదం, శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ || 2-52 ||

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే, యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।

సమాధావచలా బుద్ధిః, తదా యోగమవాప్స్యసి || 2-53 ||

అర్జున ఉవాచ

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా, సమాధిస్థస్య కేశవ ।
స్థితధీః కిం ప్రభాషేత, కిమాసీత వ్రజేత కిమ్ || 2-54 ||

శ్రీభగవానువాచ

ప్రజహాతి యదా కామాన్, సర్వాన్ పార్థ మనోగతాన్ ।
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః, స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే || 2-55 ||

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః, సుఖేషు విగతస్పృహః ।
వీతరాగభయక్రోధః, స్థితధీర్మునిరుచ్యతే || 2-56 ||

యః సర్వత్రానభిన్నేహః, తత్ తత్ ప్రాప్య శుభాశుభమ్ ।
నాభినన్దతి న ద్వేష్టి, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 2-57 ||

యదా సంహరతే చాయం, కూర్మోఽఙ్గానీవ సర్వశః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేఽభ్యః, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 2-58 ||

విషయా వినివర్తంతే, నిరాహారస్య దేహినః ।
రసవర్జం రసోఽప్యస్య, పరం దృష్ట్వా నివర్తతే || 2-59 ||

యతతో హ్యపి కౌన్తేయ, పురుషస్య విపశ్చితః ।
ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని, హరన్తి ప్రసభం మనః || 2-60 ||

తాని సర్వాణి సంయమ్య, యుక్త ఆసీత మత్పరః ।
వశే హి యన్యేన్ద్రియాణి, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 2-61 ||

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః, సజ్జన్తేషూపజాయతే ।
సజ్ఞాత్ సజ్జాయతే కామః, కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే || 2-62 ||

క్రోధాదభవతి సమ్మోహః, సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః ।
స్మృతిభ్రంశాద్-బుద్ధినాశః, బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ 2-63 ॥

రాగద్వేషవియుక్తైస్తు, విషయాన్నియైశ్చరన్ ।
ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా, ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ॥ 2-64 ॥

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం, హానిరస్యోపజాయతే ।
ప్రసన్నచేతసో హ్యశు, బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే ॥ 2-65 ॥

నాస్తి బుద్ధిరయుక్తస్య, న చాయుక్తస్య భావనా ।
న చాభావయతః శాంతిః, అశాంతస్య కుతః సుఖమ్ ॥ 2-66 ॥

ఇన్ద్రియాణాం హి చరతాం, యన్మనోఽనువిధీయతే ।
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం, వాయుర్నావమివామృభసి ॥ 2-67 ॥

తస్మాద్యస్య మహాబాహో, నిగృహీతాని సర్వశః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యః, తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-68 ॥

యా నిశా సర్వభూతానాం, తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని, సా నిశా పశ్యతో మునేః ॥ 2-69 ॥

ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠమ్
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్ ।
తద్వత్కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే
స శాంతిమాప్నోతి న కామకామీ ॥ 2-70 ॥

విహాయ కామాన్ యః సర్వాన్, పుమాంశ్చరతి నిఃస్పృహః ।
నిర్మమో నిరహజ్కారః, స శాంతిమధిగచ్ఛతి ॥ 2-71 ॥

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ, వైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి ।
స్థితాఽస్యామంతకాలేఽపి, బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥ 2-72 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, సాంఖ్యయోగో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

Chapter 3

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

జ్ఞాయసీ చేత్ కర్మణస్తే, మతా బుద్ధిర్జనార్దన ।
తత్ కిం కర్మణి ఘోరే మాం, నియోజయసి కేశవ ॥ 3-1 ॥

వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన, బుద్ధిం మోహయసీవ మే ।
తదేకం వద నిశ్చిత్య, యేన శ్రేయోఽహమాప్నూయామ్ ॥ 3-2 ॥

శ్రీభగవానువాచ

లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా, పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ ।
జ్ఞానయోగేన సాఙ్ఖ్యానాం, కర్మయోగేన యోగినామ్ ॥ 3-3 ॥

న కర్మణామనారమ్భత్, నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే ।
న చ సన్నస్యసనాదేవ, సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥ 3-4 ॥

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి, జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ, సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః ॥ 3-5 ॥

కర్మేన్ద్రియాణి సంయమ్య, య ఆస్తే మనసా స్మరన్ ।
ఇన్ద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా, మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే ॥ 3-6 ॥

యస్త్యిన్ద్రియాణి మనసా, నియమ్యారభతేఽర్జున ।
కర్మేన్ద్రియైః కర్మయోగమ్, అసక్తః స విశిష్యతే ॥ 3-7 ॥

నియతం కురు కర్మ త్వం, కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రాఽపి చ తే, న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః ॥ 3-8 ॥

యజ్ఞార్థాత్ కర్మణోఽన్యత్ర, లోకోఽయం కర్మబన్ధనః ।
తదర్థం కర్మ కాన్తేయ, ముక్తసంజః సమాచర ॥ 3-9 ॥

సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా, పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమ్, ఏష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ ॥ 3-10 ॥

దేవాన్ భావయతాఽనేన, తే దేవా భావయన్తు వః ।
పరస్పరం భావయన్తుః, శ్రేయః పరమవాప్స్యథ ॥ 3-11 ॥

ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవాః, దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః ।
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యః, యో భుక్త్యే సైన ఏవ సః ॥ 3-12 ॥

యజ్ఞశిష్టాశినః సన్తుః, ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
భుజ్జాతే తే త్వఘం పాపాః, యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥ 3-13 ॥

అన్నాదభవన్తి భూతాని, పర్జన్యాదన్నసమ్భవః ।
యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యః, యజ్ఞః కర్మసముదభవః ॥ 3-14 ॥

కర్మ బ్రహ్మాదభవం విద్ధి, బ్రహ్మాక్షరసముదభవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ, నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 3-15 ॥

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం, నానువర్తయతీహ యః ।
అఘాయుర్ద్రియామారామః, మోఘం పార్థ స జీవతి ॥ 3-16 ॥

యస్తాత్మరతిరేవ స్యాద్, ఆత్మతృప్తశ్చ మానవః ।
ఆత్మన్యేవ చ సన్తుష్టః, తస్య కార్యం న విద్యతే ॥ 3-17 ॥

నైవ తస్య కృతేనార్థః, నాకృతేనేహ కశ్చన ।

న చాస్య సర్వభూతేషు, కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః ॥ 3-18 ॥

తస్మాదసక్తః సతతం, కార్యం కర్మ సమాచర ।
అసక్తో హ్యోచరన్ కర్మ, పరమాప్నోతి పూరుషః ॥ 3-19 ॥

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమ్, ఆస్థితా జనకాదయః ।
లోకసంక్రహమేవాపి, సమృశ్యన్ కర్తుమర్హసి ॥ 3-20 ॥

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠః, తత్తదేవేతరో జనః ।
స యత్ ప్రమాణం కురుతే, లోకస్తదనువర్తతే ॥ 3-21 ॥

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం, త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన ।
నానవాప్తమవాప్తవ్యం, వర్త ఏవ చ కర్మణి ॥ 3-22 ॥

యది హ్యహం న వర్తేయం, జాతు కర్మణ్యతన్ద్రితః ।
మమ వర్తమానువర్తన్తే, మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 3-23 ॥

ఉత్సదేయురిమే లోకాః, న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్ ।
సంక్రూరస్య చ కర్తా స్యామ్, ఉపహన్యామిమాః ప్రజాః ॥ 3-24 ॥

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసః, యథా కుర్వన్తి భారత ।
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తః, చిక్కిర్షుర్లోకసంక్రహమ్ ॥ 3-25 ॥

న బుద్ధిభేదం జనయేద్, అజ్ఞానాం కర్మసంజీనామ్ ।
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి, విద్వాన్ యుక్తః సమాచరన్ ॥ 3-26 ॥

ప్రకృతేః క్రియమాణాని, గుణైః కర్మాణి సర్వశః ।
అహంకారవిమూఢాత్మా, కర్తాఽహమితి మన్యతే ॥ 3-27 ॥

తత్త్వవిత్ తు మహాబాహో, గుణకర్మవిభాగయోః ।
గుణా గుణేషు వర్తన్తే, ఇతి మత్వా న సజ్జతే ॥ 3-28 ॥

ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః, సజ్జన్తే గుణకర్మసు ।
తానకృత్స్నువిదో మన్దాన్, కృత్స్నువిన్న విచాలయేత్ ॥ 3-29 ॥

మయి సర్వాణి కర్మాణి, సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా, యుధ్యస్వ విగతజ్వరః ॥ 3-30 ॥

యే మే మతమిదం నిత్యమ్, అనుతిష్ఠన్తి మానవాః ।
శ్రద్ధావన్తోఽనసూయన్తః, ముచ్యన్తే తేఽపి కర్మభిః ॥ 3-31 ॥

యే త్వేతదభ్యసూయన్తః, నానుతిష్ఠన్తి మే మతమ్ ।
సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్స్తాన్, విద్ధి నష్టానచేతసః ॥ 3-32 ॥

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః, ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి ।
ప్రకృతిం యాన్తి భూతాని, నిగ్రహః కిం కరిష్యతి ॥ 3-33 ॥

ఇన్ద్రియన్యేన్ద్రియస్యార్థే, రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్, తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ ॥ 3-34 ॥

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః, పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః, పరధర్మో భయావహః ॥ 3-35 ॥

అర్జున ఉవాచ

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం, పాపం చరతి పూరుషః ।
అనిచ్ఛన్నపి వార్జ్ఞేయ, బలాదివ నియోజితః ॥ 3-36 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కామ ఏష క్రోధ ఏషః, రజోగుణసముద్భవః ।
మహేశనో మహాపాప్మా, విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్ ॥ 3-37 ॥

ధూమేనాన్రియతే వహ్నిః, యథాఽదర్శో మలేన చ ।

యథోల్బేనావృతో గర్భః, తథా తేనేదమావృతమ్ || 3-38 ||

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన, జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
కామరూపేణ కౌన్తేయ, దుష్పూరేణానలేన చ || 3-39 ||

ఇన్ద్రియాణి మనో బుద్ధిః, అస్యాధిష్ఠానముచ్యతే ।
ఏతైర్విమోహయత్యేషః, జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ || 3-40 ||

తస్మాత్ త్వమిన్ద్రియాణ్యాదౌ, నియమ్య భరతర్షభ ।
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం, జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ || 3-41 ||

ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహుః, ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనః ।
మనసస్తు పరా బుద్ధిః, యో బుద్ధేః పరతస్తు సః || 3-42 ||

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో, కామరూపం దురాసదమ్ || 3-43 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, కర్మయోగో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

Chapter 4

॥ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇమం వివస్వతే యోగం, ప్రోక్తవానహమవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ, మనురిక్ష్యాకవేఽబ్రవీత్ ॥ 4-1 ॥

ఏవం పరమ్పరాప్రాప్తమ్, ఇమం రాజర్షయో విదుః ।
స కాలేనేహ మహతా, యోగో నష్టః పరంతప ॥ 4-2 ॥

స ఏవాయం మయా తేఽద్య, యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి, రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ ॥ 4-3 ॥

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ, పరం జన్మ వివస్వతః ।
కథమేతద్విజానీయాం, త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ॥ 4-4 ॥

శ్రీభగవానువాచ

బహూని మే వ్యతీతాని, జన్మాని తవ చార్జున ।
తాన్యహం వేద సర్వాణి, న త్వం వేత్త పరంతప ॥ 4-5 ॥

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా, భూతానామీశ్వరోఽపి సన్ ।
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ, సమభవామ్యాత్మమాయయా ॥ 4-6 ॥

యదా యదా హి ధర్మస్య, గ్లానిర్భవతి భారత ।

అభ్యుత్థానమధర్మస్య, తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ || 4-7 ||

పరిత్రాణాయ సాధూనాం, వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ, సమభివామి యుగే యుగే || 4-8 ||

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమ్, ఏవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ, నైతి మామేతి సోఽర్జున || 4-9 ||

వీతరాగభయక్రోధాః, మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।
బహవో జ్ఞానతపసా, పూతా మద్భావమాగతాః || 4-10 ||

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే, తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్ ।
మమ వర్తమానువర్తంతే, మనుష్యాః పార్థ సర్వశః || 4-11 ||

కాఙ్క్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం, యజన్త ఇహ దేవతాః ।
క్షీప్రం హి మానుషే లోకే, సిద్ధిర్భవతి కర్మజా || 4-12 ||

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం, గుణకర్మవిభాగశః ।
తస్య కర్తారమపి మాం, విధ్యకర్తారమవ్యయమ్ || 4-13 ||

న మాం కర్మాణి లిమ్పంతి, న మే కర్మఫలే స్పృహా ।
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి, కర్మభిర్న స బధ్యతే || 4-14 ||

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ, పూర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం, పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ || 4-15 ||

కిం కర్మ కిమకర్మేతి, కవయోఽప్యత్ర మోహితాః ।
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి, యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ || 4-16 ||

కర్మణో హ్యపి బోధవ్యం, బోధవ్యం చ వికర్మణః ।

అకర్మణశ్చ బోధవ్యం, గహనా కర్మణో గతిః ॥ 4-17 ॥

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేద్, అకర్మణి చ కర్మ యః ।
స బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు, స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ ॥ 4-18 ॥

యస్య సర్వే సమారమ్భాః, కామసంక్కల్పవర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం, తమాహుః పణ్డితం బుధాః ॥ 4-19 ॥

త్యక్త్వా కర్మఫలాసక్తం, నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః ।
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి, నైవ కిఞ్చిత్ కరోతి సః ॥ 4-20 ॥

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా, త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।
శారీరం కేవలం కర్మ, కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ 4-21 ॥

యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టః, ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః ।
సమః సిద్ధావసిద్ధౌ చ, కృత్వాఽపి న నిబధ్యతే ॥ 4-22 ॥

గతసంకస్య ముక్తస్య, జ్ఞానావస్థితచేతసః ।
యజ్ఞాయాచరతః కర్మ, సమగ్రం ప్రవిలీయతే ॥ 4-23 ॥

బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మ హవిః, బ్రహ్మగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం, బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ 4-24 ॥

దైవమేవాపరే యజ్ఞం, యోగినః పర్యుపాసతే ।
బ్రహ్మగ్నావపరే యజ్ఞం, యజ్ఞేనైవోపజహ్వాతి ॥ 4-25 ॥

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే, సంయమాగ్నిషు జహ్వాతి ।
శబ్దాదీన్ విషయానన్య, ఇన్ద్రియాగ్నిషు జహ్వాతి ॥ 4-26 ॥

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి, ప్రాణకర్మాణి చాపరే ।

ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ, జహ్వాతి జ్ఞానదీపితే || 4-27 ||

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞాః, యోగయజ్ఞాస్తథాఽపరే ।
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ, యతయః సంశితవ్రతాః || 4-28 ||

అపానే జహ్వాతి ప్రాణం, ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే ।
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా, ప్రాణాయామపరాయణాః || 4-29 ||

అపరే నియతాహారాః, ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జహ్వాతి ।
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదః, యజ్ఞక్షపితకల్మషాః || 4-30 ||

యజ్ఞశిష్టామృతభుజః, యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
నాయం లోకోఽస్త్వయజ్ఞస్య, కుతోఽన్యః కురుసత్తమ || 4-31 ||

ఏవం బహువిధా యజ్ఞాః, వితతా బ్రహ్మణో ముఖే ।
కర్మజాన్ విద్ధి తాన్ సర్వాన్, ఏవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే || 4-32 ||

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యత్, జ్ఞాజ్ఞానయజ్ఞః పరస్తప ।
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ, జ్ఞానే పరిసమాప్యతే || 4-33 ||

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన, పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం, జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః || 4-34 ||

యజ్ఞాత్వా న పునర్మోహమ్, ఏవం యాస్యసి పాణ్డవ ।
యేన భూతాన్యశేషేణ, ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి || 4-35 ||

అపి చేదసి పాపేభ్యః, సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ, వృజినం సన్తరిష్యసి || 4-36 ||

యథైథాంసి సమిద్ధోఽగ్నిః, భస్మసాత్ కురుతేఽర్జున ।

జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి, భస్మసాత్ కురుతే తథా ॥ 4-37 ॥

న హి జ్ఞానేన సదృశం, పవిత్రమిహ విద్యతే ।
తత్ స్వయం యోగసంసిద్ధః, కాలేనాత్మని విన్దతి ॥ 4-38 ॥

శ్రద్ధావల్లభతే జ్ఞానం, తత్పరః సంయతేన్ద్రియః ।
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాంతిమ్, అచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 4-39 ॥

అజ్ఞశ్చశ్రద్ధధానశ్చ, సంశయాత్మా వినశ్యతి ।
నాయం లోకోఽస్తి న పరః, న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ 4-40 ॥

యోగసన్న్యస్తకర్మాణం, జ్ఞానసంఘోన్నసంశయమ్ ।
ఆత్మవంతం న కర్మాణి, నిబధ్నన్తి ధనజ్ఞాయ ॥ 4-41 ॥

తస్మాదజ్ఞానసమ్భూతం, హృత్థస్థం జ్ఞానాసినాత్మనః ।
ఛిత్త్వేనం సంశయం యోగమ్, ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ 4-42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, జ్ఞానకర్మసన్న్యాసయోగో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

Chapter 5

॥ పఞ్చమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్నాసం కర్మణాం కృష్ణ, పునర్యోగం చ శంససి ।
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం, తస్మై బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ 5-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

సన్నాసః కర్మయోగశ్చ, నిశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసన్నాసాత్, కర్మయోగో విశిష్యతే ॥ 5-2 ॥

జ్ఞేయః స నిత్యసన్నాసీ, యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి ।
నిర్వన్దోఽహి మహాబాహో, సుఖం బన్ధాత్ ప్రముచ్యతే ॥ 5-3 ॥

సాఙ్ఖ్యయోగౌ పృథగ్బలాః, ప్రవదంతి న పణ్డితాః ।
ఏకమప్యస్థితః సమ్యగ్, ఉభయోర్విన్దతే ఫలమ్ ॥ 5-4 ॥

యత్సాఙ్ఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం, తద్మోగైరపి గమ్యతే ।
ఏకం సాఙ్ఖ్యం చ యోగం చ, యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 5-5 ॥

సన్నాసస్తు మహాబాహో, దుఃఖమాప్తుమయోగతః ।
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ, నచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 5-6 ॥

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా, విజితాత్మా జితేంద్రియః ।
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా, కుర్వన్నపి న లిప్యతే ॥ 5-7 ॥

నైవ కిఞ్చిత్కరోమితి, యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
పశ్యేఞ్శృణ్వన్నస్పృశజ్ఞోఘ్రన్, అశ్నన్గచ్ఛన్నస్వపన్నప్రసన్ ॥ 5-8 ॥

ప్రలపన్విసృజన్సృష్టాన్, ఉన్మిషన్నిమిషన్నపి ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు, వర్తన్త ఇతి ధారయన్ ॥ 5-9 ॥

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
లిప్యతే న స పాపేన, పద్మపత్రమివామృతా ॥ 5-10 ॥

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా, కేవలైరిన్ద్రియైరపి ।
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి, సజ్గం త్యక్త్వాత్మశుద్ధయే ॥ 5-11 ॥

యుక్తఃకర్మఫలం త్యక్త్వా, శాన్తిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్ ।
అయుక్తః కామకారేణ, ఫలే సక్తో నిబధ్యతే ॥ 5-12 ॥

సర్వకర్మాణి మనసా, సన్నస్యాస్తే సుఖం వశీ ।
నవద్వారే పురే దేహీ, నైవ కుర్వన్న కారయన్ ॥ 5-13 ॥

న కర్తృత్వం న కర్మాణి, లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।
న కర్మఫలసంయోగం, స్వభావస్తు ప్రవర్తతే ॥ 5-14 ॥

నాదత్తే కస్యచిత్ పాపం, న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం, తేన ముహ్యన్తి జన్తవః ॥ 5-15 ॥

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం, యేషాం నాశితమాత్మనః ।
తేషామాదిత్యవజ్ఞానం, ప్రకాశయతి తత్పరమ్ ॥ 5-16 ॥

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానః, తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః ।
గచ్ఛన్త్యపునరావృత్తిం, జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః ॥ 5-17 ॥

విద్యావినయసమ్పన్నే, బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శుని చైవ శ్వపాకే చ, పణ్డితాః సమదర్శినః ॥ 5-18 ॥

ఇహైవ తైర్జితః సర్గః, యేషాం సామ్యే స్థితం మనః ।
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ, తస్మాద్-బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥ 5-19 ॥

న ప్రహృష్యేత్ ప్రియం ప్రాప్య, నోద్విజేత్ ప్రాప్య చాప్రియమ్ ।
స్థిరబుద్ధిరసమూఢః, బ్రహ్మవిద్-బ్రహ్మణి స్థితః ॥ 5-20 ॥

బాహ్యస్పర్శేష్యసక్తాత్మా, విన్దత్యాత్మని యత్ సుఖమ్ ।
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా, సుఖమక్షయమశ్నుతే ॥ 5-21 ॥

యే హి సంస్పర్శజా భోగాః, దుఃఖయోనయ ఏవ తే ।
ఆద్యన్తవన్తః కౌన్తేయ, న తేషు రమతే బుధః ॥ 5-22 ॥

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం, ప్రాక్ శరీరవిమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవం వేగం, స యుక్తః స సుఖీ నరః ॥ 5-23 ॥

యోఽన్తఃసుఖోఽన్తరారామః, తథాఽన్తర్జ్యోతిరేవ యః ।
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం, బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి ॥ 5-24 ॥

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణమ్, ఋషయః క్షీణకల్మషాః ।
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః, సర్వభూతహితే రతాః ॥ 5-25 ॥

కామక్రోధవియుక్తానాం, యతీనాం యతచేతసామ్ ।
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం, వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥ 5-26 ॥

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్భాహ్యం, చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః ।
ప్రాణాపానౌ సమా కృత్వా, నాసాభ్యన్తరచారిణౌ ॥ 5-27 ॥

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధిః, మునిర్మోక్షపరాయణః ।

విగతేచ్ఛాభయక్రోధః, యః సదా ముక్త ఏవ సః ॥ 5-28 ॥

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం, సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।
సుహృదం సర్వభూతానాం, జ్ఞాత్వా మాం శాంతిమృచ్ఛతి ॥ 5-29 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, కర్మసన్న్యాసయోగో నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 6

॥ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అనాశ్రితః కర్మఫలం, కార్యం కర్మ కరోతి యః ।
స సన్న్యాసీ చ యోగీ చ, న నిరగ్నిర్న చాక్రియః ॥ 6-1 ॥

యం సన్న్యాసమితి ప్రాహుః, యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ ।
న హ్యసన్న్యస్తసంక్కుల్పః, యోగీ భవతి కశ్చన ॥ 6-2 ॥

ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం, కర్మ కారణముచ్యతే ।
యోగారూఢస్య తస్యైవ, శమః కారణముచ్యతే ॥ 6-3 ॥

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు, న కర్మస్వనుషజ్జతే ।
సర్వసంక్కుల్పసన్న్యాసీ, యోగారూఢస్తదోచ్యతే ॥ 6-4 ॥

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం, నాత్మానమవసాదయేత్ ।
ఆత్మైవ హ్యేతాత్మనో బన్ధుః, ఆత్మైవ రిపురాత్మనః ॥ 6-5 ॥

బన్ధరాత్మాత్మనస్తస్య, యేనాత్మైవాత్మనా జితః ।
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే, వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ ॥ 6-6 ॥

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య, పరమాత్మా సమాహితః ।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు, తథా మానాపమానయోః ॥ 6-7 ॥

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా, కూటస్థో విజితేంద్రియః ।
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ, సమతోష్ఠాశ్మకాఞ్ఞానః ॥ 6-8 ॥

సుహృన్నిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థదేవ్యష్యబంధుషు ।
సాధుష్యపి చ పాపేషు, సమబుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ 6-9 ॥

యోగీ యుజ్జీత సతతమ్, ఆత్మానం రహసి స్థితః ।
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా, నిరాశీరపరిగ్రహః ॥ 6-10 ॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య, స్థిరమాసనమాత్మనః ।
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం, చైలాజినకుశోత్తరమ్ ॥ 6-11 ॥

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా, యతచిత్రేంద్రియక్రియః ।
ఉపవిశ్యాసనే యుజ్జ్యాద్, యోగమాత్మవిశుద్ధయే ॥ 6-12 ॥

సమం కాయశిరోగ్రీవం, ధారయన్నచలం స్థిరః ।
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం, దిశశ్చానవతోకయన్ ॥ 6-13 ॥

ప్రశాంతాత్మా విగతభీః, బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః ।
మనః సంయమ్య మచ్ఛిత్తః, యుక్త ఆసీత మత్పరః ॥ 6-14 ॥

యుజ్జాన్నేవం సదాఆత్మానం, యోగీ నియతమానసః ।
శాంతిం నిర్వాణపరమాం, మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి ॥ 6-15 ॥

నాత్యశ్నతస్తు యోగోఽస్తి, న చైకాంతమనశ్చతః ।
న చాతిస్వప్నశీలస్య, జాగ్రతో వైవ చార్జున ॥ 6-16 ॥

యుక్తాహారవిహారస్య, యుక్తచేష్టస్య కర్మసు ।
యుక్తస్వప్నావబోధస్య, యోగో భవతి దుఃఖహా ॥ 6-17 ॥

యదా వినియతం చిత్తమ్, ఆత్మన్యేవావతిష్ఠతే ।
నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యః, యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా ॥ 6-18 ॥

యథా దీపో నివాతస్థః, నేజ్జతే సోపమా స్మృతా ।
యోగినో యతచిత్తస్య, యుజ్జాతో యోగమాత్మనః ॥ 6-19 ॥

యత్రోపరమతే చిత్తం, నిరుద్ధం యోగసేవయా ।
యత్ర చైవాత్మనాత్మానం, పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి ॥ 6-20 ॥

సుఖమాత్యన్తికం యత్తద్, బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియమ్ ।
వేత్తి యత్ర న చైవాయం, స్థితశ్చలతి తత్త్వతః ॥ 6-21 ॥

యం లభ్యా చాపరం లాభం, మన్యతే నాధికం తతః ।
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన, గురుణాపి విచాల్యతే ॥ 6-22 ॥

తం విద్యాద్-దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్ ।
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యః, యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా ॥ 6-23 ॥

సంకల్పప్రభవాన్ కామాన్, త్యక్త్వా సర్వానశేషతః ।
మనసైవేంద్రియగ్రామం, వినియమ్య సమంతతః ॥ 6-24 ॥

శనైః శనైరుపరమేద్, బుద్ధ్యా భృతిగృహీతయా ।
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా, న కిఞ్చిదపి చింతయేత్ ॥ 6-25 ॥

యతో యతో నిశ్చరతి, మనశ్చఞ్చలమస్థిరమ్ ।
తతస్తతో నియమ్యైతద్, ఆత్మన్యేవ వశం నయేత్ ॥ 6-26 ॥

ప్రశాంతమనసం హ్యేనం, యోగినం సుఖముత్తమమ్ ।
ఉపైతి శాంతరజసం, బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ ॥ 6-27 ॥

యుజ్జన్నేవం సదాత్మానం, యోగీ విగతకల్మషః ।
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శమ్, అత్యంతం సుఖమశ్నుతే ॥ 6-28 ॥

సర్వభూతస్థమాత్మానం, సర్వభూతాని చాత్మాని ।
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా, సర్వత్ర సమదర్శనః ॥ 6-29 ॥

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర, సర్వం చ మయి పశ్యతి ।
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి, స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ 6-30 ॥

సర్వభూతస్థితం యో మాం, భజత్యేకత్వమాస్థితః ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి, స యోగీ మయి వర్తతే ॥ 6-31 ॥

ఆత్మోపమ్యేన సర్వత్ర, సమం పశ్యతి యోఽర్జున ।
సుఖం వా యది వా దుఃఖం, స యోగీ పరమో మతః ॥ 6-32 ॥

అర్జున ఉవాచ

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః, సామ్యేన మధుసూదన ।
ఏతస్యాహం న పశ్యామి, చఞ్చలత్వాత్ స్థితిం స్థిరామ్ ॥ 6-33 ॥

చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ, ప్రమాథి బలవద్-దృఢమ్ ।
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే, వాయోరివ సుదుష్కరమ్ ॥ 6-34 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అసంశయం మహాబాహో, మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ, వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ 6-35 ॥

అసంయతాత్మనా యోగః, దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః ।
వశ్యాత్మనా తు యతతా, శక్యోఽవాప్తుముపాయతః ॥ 6-36 ॥

అర్జున ఉవాచ

అయతిః శ్రద్ధయోపేతః, యోగాచ్చలితమానసః ।

అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం, కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి || 6-37 ||

కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టః, చిన్నాభ్రమివ నశ్యతి ।
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో, విమూఢో బ్రహ్మణః పథి || 6-38 ||

ఏతన్నే సంశయం కృష్ణ, ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః ।
త్వదన్యః సంశయస్యాస్య, ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే || 6-39 ||

శ్రీభగవానువాచ

పార్థ నైవేహ నాముత్ర, వినాశస్తస్య విద్యతే ।
న హి కల్యాణకృత్ కశ్చిద్, దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి || 6-40 ||

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకాన్, ఉషిత్వా శాశ్వతీః సమాః ।
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే, యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే || 6-41 ||

అథవా యోగినామేవ, కులే భవతి ధీమతామ్ ।
ఏతద్ధి దుర్లభతరం, లోకే జన్మ యదీదృశమ్ || 6-42 ||

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం, లభతే పౌర్వదేహికమ్ ।
యతతే చ తతో భూయః, సంసిద్ధౌ కురునన్దన || 6-43 ||

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ, హ్రీయతే హ్యవశోఽపి సః ।
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య, శబ్దబ్రహ్మతివర్తతే || 6-44 ||

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు, యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః ।
అనేకజన్మసంసిద్ధః, తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 6-45 ||

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ, జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః ।
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ, తస్మాద్యోగీ భవార్జున || 6-46 ||

యోగినామపి సర్వేషాం, మద్గతేనాంతరాత్మనా ।

శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం, స మే యుక్తతమో మతః ॥ 6-47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, ఆత్మసంయమయోగో నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

Chapter 7

॥ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ, యోగం యుజ్జన్మదాశ్రయః ।
అసంశయం సమగ్రం మాం, యథా జ్ఞాన్యసి తచ్ఛృణు ॥ 7-1 ॥

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమ్, ఇదం వక్ష్యామ్యశేషతః ।
యజ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యత్, జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే ॥ 7-2 ॥

మనుష్యాణాం సహస్రేషు, కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే ।
యతతామపి సిద్ధానాం, కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥ 7-3 ॥

భూమిరాపోఽనలో వాయుః, ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
అహఙ్కార ఇతీయం మే, భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా ॥ 7-4 ॥

అపరేయమితస్త్వన్యాం, ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్ ।
జీవభూతాం మహాబాహో, యయేదం ధార్యతే జగత్ ॥ 7-5 ॥

ఏతద్యోనీని భూతాని, సర్వాణీత్యుపధారయ ।
అహం కృత్స్నస్య జగతః, ప్రభవః ప్రలయస్తథా ॥ 7-6 ॥

మత్తః పరతరం నాన్యత్, కిఞ్చిదస్తి ధనజ్ఞాయ ।
మయి సర్వమిదం ప్రోతం, సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ 7-7 ॥

రసోఽహమప్పు కౌన్తేయ, ప్రభాఽస్మి శశిసూర్యయోః ।
ప్రణవః సర్వవేదేషు, శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు ॥ 7-8 ॥

పుణ్యో గన్ధః పృథివ్యాం చ, తేజశ్చాస్మి విభావసౌ ।
జీవనం సర్వభూతేషు, తపశ్చాస్మి తపస్విషు ॥ 7-9 ॥

బీజం మాం సర్వభూతానాం, విద్ధి పార్థ సనాతనమ్ ।
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి, తేజస్తేజస్వినామహమ్ ॥ 7-10 ॥

బలం బలవతాం చాహం, కామరాగవివర్జితమ్ ।
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు, కామోఽస్మి భరతర్షభ ॥ 7-11 ॥

యే వైవ సాత్త్వికా భావాః, రాజసాస్తామసాశ్చ యే ।
మత్త ఏవేతి తాన్ విద్ధి, న త్వహం తేషు తే మయి ॥ 7-12 ॥

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైః, ఏభిః సర్వమిదం జగత్ ।
మోహితం నాభిజానాతి, మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ ॥ 7-13 ॥

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ, మమ మాయా దురత్యయా ।
మామేవ యే ప్రపద్యంతే, మాయామేతాం తరన్తి తే ॥ 7-14 ॥

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః, ప్రపద్యంతే నరాధమాః ।
మాయయాఽపహృతజ్ఞానాః, ఆసురం భావమాశ్రితాః ॥ 7-15 ॥

చతుర్విధా భజన్తే మాం, జనాః సుకృతినోఽర్జున ।
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ, జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ 7-16 ॥

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్తః, ఏకభక్తిర్విశిష్యతే ।
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమ్, అహం స చ మమ ప్రియః ॥ 7-17 ॥

ఉదారాః సర్వ ఏవైతే, జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్ ।
ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా, మామేవానుత్తమాం గతిమ్ ॥ 7-18 ॥

బహూనాం జన్మనామస్తే, జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే ।
వాసుదేవః సర్వమితి, స మహాత్మా సుదుర్లభః ॥ 7-19 ॥

కామైస్సైస్సైర్హృతజ్ఞానాః, ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః ।
తం తం నియమమాస్థాయ, ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా ॥ 7-20 ॥

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః, శ్రద్ధయాఽర్చితుమిచ్ఛతి ।
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం, తామేవ విదధామ్యహమ్ ॥ 7-21 ॥

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తః, తస్యారాధనమీహతే ।
లభతే చ తతః కామాన్, మయైవ విహితాన్ హి తాన్ ॥ 7-22 ॥

అన్తవత్తు ఫలం తేషాం, తద్భవత్యల్పమేధసామ్ ।
దేవాన్ దేవయజో యాన్తి, మద్భక్తా యాన్తి మామపి ॥ 7-23 ॥

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం, మన్యంతే మామబుద్ధయః ।
పరం భావమజానంతః, మమావ్యయమనుత్తమమ్ ॥ 7-24 ॥

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య, యోగమాయాసమావృతః ।
మూఢోఽయం నాభిజానాతి, లోకో మామజమవ్యయమ్ ॥ 7-25 ॥

వేదాహం సమతీతాని, వర్తమానాని చార్జున ।
భవిష్యాణి చ భూతాని, మాం తు వేద న కశ్చన ॥ 7-26 ॥

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన, ద్వన్ద్వమోహేన భారత ।
సర్వభూతాని సమ్మోహం, సర్గే యాన్తి పరస్తప ॥ 7-27 ॥

యేషాం త్వన్తగతం పాపం, జనానాం పుణ్యకర్మణామ్ ।

తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తాః, భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః ॥ 7-28 ॥

జరామరణమోక్షాయ, మామాశ్రిత్య యతన్తి యే ।

తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమ్, అధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ ॥ 7-29 ॥

సాధిభూతాధిదైవం మాం, సాధియజ్ఞం చ యే విదుః ।

ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం, తే విదుర్యుక్తచేతసః ॥ 7-30 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, జ్ఞానవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః॥

Chapter 8

॥ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

కిం తద్-బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం, కిం కర్మ పురుషోత్తమ ।
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్షమ్, అధిదైవం కిముచ్యతే ॥ 8-1 ॥

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర, దేహేఽస్మిన్ మధుసూదన ।
ప్రయాణకాలే చ కథం, జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః ॥ 8-2 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం, స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే ।
భూతభావోద్భవకరః, విసర్గః కర్మసంజ్ఞితః ॥ 8-3 ॥

అధిభూతం క్షరో భావః, పురుషశ్చాధిదైవతమ్ ।
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర, దేహే దేహభృతాం వర ॥ 8-4 ॥

అంతకాలే చ మామేవ, స్మరన్ ముక్త్యా కలేవరమ్ ।
యః ప్రయాతి స మద్భావం, యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః ॥ 8-5 ॥

యం యం వాఽపి స్మరన్ భావం, త్యజత్యన్తే కలేవరమ్ ।
తం తమేవైతి కౌన్తేయ, సదా తద్భావభావితః ॥ 8-6 ॥

తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు, మామనుస్మర యుధ్య చ ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః, మామేవైష్యస్యసంశయః ॥ 8-7 ॥

అభ్యాసయోగయుక్తేన, చేతసా నాన్యగామినా ।
పరమం పురుషం దివ్యం, యాతి పార్థానుచింతయన్ ॥ 8-8 ॥

కవిం పురాణమ్ అనుశాసితారమ్
అనోరణీయాంసమ్ అనుస్మరేద్యః ।
సర్వస్య ధాతారమ్ అచింత్యరూపమ్
ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ॥ 8-9 ॥

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ ।
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్
స తం పరం పురుషముపైతి దివ్యమ్ ॥ 8-10 ॥

యదక్షరం వేదవిదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః ।
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి
తత్ తే పదం సజ్గ్రహేణ ప్రవక్ష్యే ॥ 8-11 ॥

సర్వద్వారాణి సంయమ్య, మనో హృది నిరుధ్య చ ।
మూర్ధ్న్యధాయాత్మనః ప్రాణమ్, ఆస్థితో యోగధారణామ్ ॥ 8-12 ॥

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ, వ్యాహరన్ మామనుస్మరన్ ।
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం, స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ 8-13 ॥

అనన్యచేతాః సతతం, యో మాం స్మరతి నిత్యశః ।
తస్యాహం సులభః పార్థ, నిత్యయుక్తస్య యోగినః ॥ 8-14 ॥

మాముపేత్య పునర్జన్మ, దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ ।
నాప్పువంతి మహాత్మానః, సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ 8-15 ॥

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః, పునరావర్తినోఽర్జున ।

మాముపేత్య తు కౌస్తేయ, పునర్జన్మ న విద్యతే || 8-16 ||

సహస్రయుగపర్యంతమ్, అహర్యద్-బ్రహ్మణో విదుః ।
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం, తేఽహోరాత్రవిదో జనాః || 8-17 ||

అవ్యక్తాద్-వ్యక్తయః సర్వాః, ప్రభవన్త్యహరాగమే ।
రాత్ర్యాగమే ప్రళీయన్తే, తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే || 8-18 ||

భూతగ్రామః స ఏవాయం, భూత్వా భూత్వా ప్రళీయతే ।
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ, ప్రభవత్యహరాగమే || 8-19 ||

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యః, అవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః ।
యః స సర్వేషు భూతేషు, నశ్యత్సు న వినశ్యతి || 8-20 ||

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తః, తమాహుః పరమాం గతిమ్ ।
యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే, తద్ధామ పరమం మమ || 8-21 ||

పురుషః స పరః పార్థ, భక్త్యా లభ్యస్తన్వనన్యయా ।
యస్యాన్తఃస్థాని భూతాని, యేన సర్వమిదం తతమ్ || 8-22 ||

యత్ర కాలే త్వనావృత్తిమ్, ఆవృత్తిం చైవ యోగినః ।
ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం, వక్ష్యామి భరతర్షభ || 8-23 ||

అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః, షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్ ।
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి, బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః || 8-24 ||

ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః, షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్ ।
తత్ర చాన్ద్రమసం జ్యోతిః, యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే || 8-25 ||

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే, జగతః శాశ్వతే మతే ।
ఏకయా యాత్యనావృత్తిమ్, అన్యయావర్తతే పునః || 8-26 ||

నైతే సృతి పార్థ జానన్, యోగీ ముహ్యతి కశ్చన ।
తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు, యోగయుక్తో భవార్జున ॥ 8-27 ॥

వేదేషు యజ్ఞేషు తపఃసు చైవ
దానేషు యత్ పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్ ।
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యమ్ ॥ 8-28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, అక్షరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 9

॥ నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం తు తే గుహ్యతమం, ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే ।
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం, యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ 9-1 ॥

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం, పవిత్రమిదముత్తమమ్ ।
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం, సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ ॥ 9-2 ॥

అశ్రద్ధధానాః పురుషాః, ధర్మస్యాస్య పరస్తప ।
అప్రాప్య మాం నివర్తంతే, మృత్యుసంసారవర్తమని ॥ 9-3 ॥

మయా తతమిదం సర్వం, జగదవ్యక్తమూర్తినా ।
మత్స్థాని సర్వభూతాని, న చాహం తేష్వవస్థితః ॥ 9-4 ॥

న చ మత్స్థాని భూతాని, పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ।
భూతభృన్న చ భూతస్థః, మమాత్మా భూతభావనః ॥ 9-5 ॥

యథాకాశస్థితో నిత్యం, వాయుః సర్వత్రగో మహాన్ ।
తథా సర్వాణి భూతాని, మత్స్థానీత్యుపధారయ ॥ 9-6 ॥

సర్వభూతాని కౌన్తేయ, ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్ ।
కల్పక్షయే పునస్తాని, కల్పాదౌ విస్మజామ్యహమ్ ॥ 9-7 ॥

ప్రకృతిం స్యామవష్టభ్య, విసృజామి పునః పునః ।
భూతగ్రామమిమం కృత్స్నమ్, అవశం ప్రకృతేర్వశాత్ ॥ 9-8 ॥

న చ మాం తాని కర్మాణి, నిబద్ధన్తి ధనజ్ఞాయ ।
ఉదాసీనవదాసీనమ్, అసక్తం తేషు కర్మసు ॥ 9-9 ॥

మయాఽధ్యక్షేణ ప్రకృతిః, సూయతే సచరాచరమ్ ।
హేతునాఽనేన కౌన్తేయ, జగద్విపరివర్తతే ॥ 9-10 ॥

అవజానన్తి మాం మూఢాః, మానుషీం తనుమాశ్రితమ్ ।
పరం భావమజానంతాః, మమ భూతమహేశ్వరమ్ ॥ 9-11 ॥

మోఘాశా మోఘకర్మాణః, మోఘజ్ఞానా విచేతసః ।
రాక్షసీమానురీం వైవ, ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః ॥ 9-12 ॥

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ, దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః ।
భజన్త్యనన్యమనసః, జ్ఞాత్వా భూతాదిమవ్యయమ్ ॥ 9-13 ॥

సతతం కీర్తయన్తో మాం, యతన్తశ్చ దృఢవ్రతాః ।
నమస్యన్తశ్చ మాం భక్త్యా, నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ॥ 9-14 ॥

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే, యజన్తో మాముపాసతే ।
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన, బహుధా విశ్వతోముఖమ్ ॥ 9-15 ॥

అహం క్రతురహం యజ్ఞః, స్వధాఽహమహమౌషధమ్ ।
మన్రోఽహమహమేవాజ్యమ్, అహమగ్నిరహం హుతమ్ ॥ 9-16 ॥

పితాఽహమస్య జగతాః, మాతా ధాతా పితామహాః ।
వేద్యం పవిత్రమోఽఙ్కారః, ఋక్సామ యజురేవ చ ॥ 9-17 ॥

గతిర్భర్తా ప్రభుః సాక్షీ, నివాసః శరణం సుహృత్ ।

ప్రభవః ప్రలయః స్థానం, నిధానం బీజమవ్యయమ్ || 9-18 ||

తపామ్యహమహం వర్షం, నిగృణ్ణామ్యత్స్పృజామి చ ।
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ, సదసచ్ఛాహమర్జున || 9-19 ||

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపాః
యజ్ఞైరిష్టా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే ।
తే పుణ్యమాసాద్య సురేంద్రలోకమ్
అశ్నన్తి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్ || 9-20 ||

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలమ్
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి ।
ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నాః
గతాగతం కామకామా లభన్తే || 9-21 ||

అనన్యాశ్చింతయన్తో మాం, యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం, యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ || 9-22 ||

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తాః, యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః ।
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ, యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్ || 9-23 ||

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం, భోక్తా చ ప్రభురేవ చ ।
న తు మామభిజానన్తి, తత్త్వేనాతశ్చ్యవన్తి తే || 9-24 ||

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్, పితౄన్ యాన్తి పితృవ్రతాః ।
భూతాని యాన్తి భూతేజ్యాః, యాన్తి మద్యాజినోఽపి మామ్ || 9-25 ||

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం, యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్త్యుపహృతమ్, అశ్నామి ప్రయతాత్మనః || 9-26 ||

యత్ కరోషి యదశ్నాసి, యజ్ఞహోషి దదాసి యత్ ।

యత్ తపస్యసి కౌన్తేయ, తత్ కురుష్వ మదర్పణమ్ || 9-27 ||

శుభాశుభఫలైరేవం, మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః ।
సన్నాసయోగయుక్తాత్మా, విముక్తో మామపైష్యసి || 9-28 ||

సమోఽహం సర్వభూతేషు, న మే ద్వేషోఽస్తి న ప్రియః ।
యే భజంతి తు మాం భక్త్యా, మయి తే తేషు చాప్యహమ్ || 9-29 ||

అపి చేత్ సుదురాచారః, భజతే మామనన్యభాక్ ।
సాధురేవ స మన్తవ్యః, సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః || 9-30 ||

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా, శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి ।
కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి, న మే భక్తః ప్రణశ్యతి || 9-31 ||

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య, యేఽపి స్యుః పాపయోనయః ।
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాః, తేఽపి యాంతి పరాం గతిమ్ || 9-32 ||

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యాః, భక్తా రాజర్షయస్తథా ।
అనిత్యమసుఖం లోకమ్, ఇమం ప్రాప్య భజన్స్వ మామ్ || 9-33 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తః, మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి యుక్త్యైవమ్, ఆత్మానం మత్పరాయణః || 9-34 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 10

॥ దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

భూయ ఏవ మహాబాహో, శృణు మే పరమం వచః ।
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ, వక్ష్యామి హితకామ్యయా ॥ 10-1 ॥

న మే విదుః సురగణాః, ప్రభవం న మహర్షయః ।
అహమాద్వితీ దేవానాం, మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥ 10-2 ॥

యో మామజమనాదీం చ, వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మాధః స మర్త్యేషు, సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 10-3 ॥

బుద్ధిరానమసమ్మోహః, క్షమా సత్యం దమః శమః ।
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావః, భయం చాభయమేవ చ ॥ 10-4 ॥

అహింసా సమతా తుష్టిః, తపో దానం యశోఽయశః ।
భవంతి భావా భూతానాం, మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥ 10-5 ॥

మహర్షయః సప్త పూర్వే, చత్వారో మనవస్తథా ।
మద్భావా మానసా జాతా, యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥ 10-6 ॥

ఏతాం విభూతిం యోగం చ, మమ యో వేత్తి తత్త్వతః ।
సోఽవికమ్పేన యోగేన, యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 10-7 ॥

అహం సర్వస్య ప్రభవః, మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే ।
ఇతి మత్వా భజంతే మాం, బుధా భావసమన్వితాః ॥ 10-8 ॥

మచ్చితా మద్గతప్రాణాః, బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం, తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥ 10-9 ॥

తేషాం సతతయుక్తానాం, భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।
దదామి బుద్ధియోగం తం, యేన మాముపయాంతి తే ॥ 10-10 ॥

తేషామేవానుకమార్థమ్, అహమజ్ఞానజం తమః ।
నాశయామ్యాత్మభావస్థః, జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥ 10-11 ॥

అర్జున ఉవాచ

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ, పవిత్రం పరమం భవాన్ ।
పురుషం శాశ్వతం దివ్యమ్, ఆదిదేవమజం విభుమ్ ॥ 10-12 ॥

ఆహుస్తామృషయః సర్వే, దేవర్షిర్నారదస్తథా ।
అసితో దేవతో వ్యాసః, స్వయం చైవ బ్రవీషి మే ॥ 10-13 ॥

సర్వమేతద్భుతం మన్యే, యన్మాం వదసి కేశవ ।
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం, విదుర్దేవా న దానవాః ॥ 10-14 ॥

స్వయమేవాత్మనాత్మానం, వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ ।
భూతభావన భూతేశ, దేవదేవ జగత్పతే ॥ 10-15 ॥

వక్తుమర్హస్యశేషేణ, దివ్యా హ్యేత్రవిభూతయః ।
యాభిర్విభూతిభిర్లోకాన్, ఇమాంస్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥ 10-16 ॥

కథం విద్యామహం యోగీన్, త్వాం సదా పరిచింతయన్ ।
కేషు కేషు చ భావేషు, చింత్యోఽసి భగవన్మయా ॥ 10-17 ॥

విస్తరేణాత్మనో యోగం, విభూతిం చ జనార్దన ।

భూయః కథయ తృప్తిర్హి, శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్ ॥ 10-18 ॥

శ్రీభగవానువాచ

హస్త తే కథయిష్యామి, దివ్యా హ్యేతద్విభూతయః ।

ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ, నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే ॥ 10-19 ॥

అహమాత్మా గుడాకేశ, సర్వభూతాశయస్థితః ।

అహమాదిశ్చ మధ్యం చ, భూతానామన్త ఏవ చ ॥ 10-20 ॥

ఆదిత్యానామహం విష్ణుః, జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ।

మరీచిర్మరుతామస్మి, నక్షత్రాణామహం శశీ ॥ 10-21 ॥

వేదానాం సామవేదోఽస్మి, దేవానామస్మి వాసవః ।

ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చాస్మి, భూతానామస్మి చేతనా ॥ 10-22 ॥

రుద్రాణాం శక్కురశ్చాస్మి, విత్తేశో యక్షరక్షసామ్ ।

వసూనాం పావకశ్చాస్మి, మేరుః శిఖరిణామహమ్ ॥ 10-23 ॥

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం, విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।

సేనాసీనామహం స్కన్ధః, సరసామస్మి సాగరః ॥ 10-24 ॥

మహర్షీణాం భృగురహం, గిరామస్మైకమక్షరమ్ ।

యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి, స్థావరాణాం హిమాలయః ॥ 10-25 ॥

అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం, దేవర్షీణాం చ నారదః ।

గన్ధర్వాణాం చిత్రరథః, సిద్ధానాం కపిలో మునిః ॥ 10-26 ॥

ఉచ్చైఃశ్రవసమశ్వానాం, విద్ధి మామమృతోద్భవమ్ ।

ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం, నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥ 10-27 ॥

ఆయుధానామహం వజ్రం, ధేనూనామస్మి కామధుక్ ।
ప్రజనశ్చాస్మి కన్దర్పః, సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥ 10-28 ॥

అనన్తశ్చాస్మి నాగానాం, వరుణో యాదసామహమ్ ।
పితౄణామర్యమా చాస్మి, యమః సంయమతామహమ్ ॥ 10-29 ॥

ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం, కాలః కలయతామహమ్ ।
మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం, వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥ 10-30 ॥

పవనః పవతామస్మి, రామః శస్త్రభృతామహమ్ ।
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి, శ్రోతసామస్మి జాహ్నువీ ॥ 10-31 ॥

సర్గాణామాదిరన్తశ్చ, మధ్యం చైవాహమర్జున ।
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం, వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥ 10-32 ॥

అక్షరాణామకారోఽస్మి, ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।
అహమేవాక్షయః కాలః, ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః ॥ 10-33 ॥

మృత్యుః సర్వహరశ్చాహమ్, ఉద్భవశ్చ భవిష్యతామ్ ।
కీర్తిః శ్రీర్వాక్చ నారీణాం, స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా ॥ 10-34 ॥

బృహత్సామ తథా సామ్నాం, గాయత్రీ ఛన్దసామహమ్ ।
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహమ్, ఋతూనాం కుసుమాకరః ॥ 10-35 ॥

ద్యూతం ఛలయతామస్మి, తేజస్తేజస్వినామహమ్ ।
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి, సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ ॥ 10-36 ॥

వృష్టినాం వాసుదేవోఽస్మి, పాణ్డవనాం ధనంజయః ।
మునీనామప్యహం వ్యాసః, కవీనాముశనా కవిః ॥ 10-37 ॥

దణ్డో దమయతామస్మి, నీతిరస్మి జిగీషతామ్ ।
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యనాం, జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ ॥ 10-38 ॥

యచ్చాపి సర్వభూతానాం, బీజం తదహమర్జున ।
న తదస్తి వినా యత్యస్యత్, మయా భూతం చరాచరమ్ ॥ 10-39 ॥

నాన్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం, విభూతీనాం పరంతప ।
ఏష తూద్దేశతః ప్రోక్తః, విభూతేర్విస్తరో మయా ॥ 10-40 ॥

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం, శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం, మమ తేజోంశసమ్భవమ్ ॥ 10-41 ॥

అథవా బహునైతేన, కిం జ్ఞాతేన తవార్జున ।
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమ్, ఏకాంశేన స్థితో జగత్ ॥ 10-42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 11

॥ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

మదనుగ్రహాయ పరమం, గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్ ।
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన, మోహోఽయం విగతో మమ ॥ 11-1 ॥

భవాప్యయౌ హి భూతానాం, శ్రుతౌ విస్తరశో మయా ।
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష, మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్ ॥ 11-2 ॥

ఏవమేతద్యథాత్థ త్వమ్, ఆత్మానం పరమేశ్వర ।
ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమ్, ఐశ్వరం పురుషోత్తమ ॥ 11-3 ॥

మన్యనే యది తచ్ఛక్యం, మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో ।
యోగేశ్వర తతో మే త్వం, దర్శయాత్మానమవ్యయమ్ ॥ 11-4 ॥

శ్రీభగవానువాచ

పశ్య మే పార్థ రూపాణి, శతశోఽథ సహస్రశః ।
నానావిధాని దివ్యాని, నానావర్ణాకృతీని చ ॥ 11-5 ॥

పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రాన్, అశ్వినౌ మరుతస్తథా ।
బహూన్యదృష్టపూర్వాణి, పశ్యాశ్చర్యాణి భారత ॥ 11-6 ॥

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం, పశ్యాద్య సచరాచరమ్ ।
మమ దేహే గుడాకేశ, యచ్ఛాన్యద్-ద్రష్టుమిచ్ఛసి ॥ 11-7 ॥

న తు మాం శక్యనే ద్రష్టుమ్, అనేనైవ స్వచక్షుషా ।
దివ్యం దదామి తే చక్షుః, పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ॥ 11-8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్, మహాయోగేశ్వరో హరిః ।
దర్శయామాస పార్థాయ, పరమం రూపమైశ్వరమ్ ॥ 11-9 ॥

అనేకవక్త్రనయనమ్, అనేకాద్భుతదర్శనమ్ ।
అనేకదివ్యాభరణం, దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ ॥ 11-10 ॥

దివ్యమాల్యామృరధరం, దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ।
సర్వాశ్చర్యమయం దేవమ్, అనంతం విశ్వతోముఖమ్ ॥ 11-11 ॥

దివి సూర్యసహస్రస్య, భవేద్యుగపదుత్థితా ।
యది భాః సదృశీ సా స్యాద్, భాసస్తస్య మహాత్మనః ॥ 11-12 ॥

తత్రైకస్థం జగత్కృతస్నం, ప్రవిభక్తమనేకథా ।
అపశ్యద్దేవదేవస్య, శరీరే పాణ్డవస్తదా ॥ 11-13 ॥

తతః స విస్మయావిప్లః, హృష్టరోమా ధనజ్ఞాయః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవం, కృతాజ్ఞాలిరభాషత ॥ 11-14 ॥

అర్జున ఉవాచ

పశ్యామి దేవాంస్తవ దేవ దేహే
సర్వాంస్తథా భూతవిశేషసజ్ఞాన్ ।
బ్రహ్మణమీశం కమలాసనస్థమ్
ఋషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ ॥ 11-15 ॥

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రమ్
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపమ్ ।

నాన్తం న మధ్యం న పునన్తవాదిమ్
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప ॥ 11-16 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమన్తమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమన్తాద్
దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయమ్ ॥ 11-17 ॥

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యమ్
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతనన్త్యం పురుషో మతో మే ॥ 11-18 ॥

అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్యమ్
అనన్తబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రమ్
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపన్తమ్ ॥ 11-19 ॥

ద్యావాప్రథివ్యోరిదమన్తరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః ।
దృష్ట్వాఽద్భుతం రూపముగ్రం తవేదమ్
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ ॥ 11-20 ॥

అమీ హి త్వాం సురసజ్ఞా విశన్తి
కేచిద్భితాః ప్రాజ్ఞానయో గృణన్తి ।
స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసజ్ఞాః
స్తువన్తి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ 11-21 ॥

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ ।
గన్ధర్వయక్షాసురసిద్ధసజ్ఞాః
వీక్షన్తే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే ॥ 11-22 ॥

రూపం మహత్తే బహువక్తనేత్రమ్
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్ ।
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలమ్
దృష్ట్యా లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాఽహమ్ ॥ 11-23 ॥

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణమ్
వ్యాతాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్ ।
దృష్ట్యా హి త్వాం ప్రవ్యథితాస్తరాత్మా
ధృతిం న విన్దామి శమం చ విష్ణో ॥ 11-24 ॥

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వావ కాలానలసన్నిభాని ।
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 11-25 ॥

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వే సహైవావనిపాలసజ్ఞైః ।
భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాఽసౌ
సహస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః ॥ 11-26 ॥

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశన్తి
దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని ।
కేచిద్విలగ్నా దశనాస్తరేషు
సన్దృశ్యంతే చూర్ణితైరుత్తమాజ్ఞైః ॥ 11-27 ॥

యథా నదీనాం బహవోఽమృవేగాః
సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవన్తి ।
తథా తవామీ నరలోకపీరా
విశన్తి వక్త్రాణ్యభివిజ్వలన్తి ॥ 11-28 ॥

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతజ్ఞాః

విశన్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః ।
తథైవ నాశాయ విశన్తి లోకాః
తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః ॥ 11-29 ॥

తేలిహ్యసే గ్రసమానః సమంతాత్
లోకాన్ సమగ్రాన్ వదనైర్జ్వలద్భిః ।
తేజోభిరాపూర్య జగత్ సమగ్రమ్
భాసంతవోగ్రాః ప్రతపన్తి విష్ణో ॥ 11-30 ॥

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపః
నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద ।
విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యమ్
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ ॥ 11-31 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ ప్రవృద్ధః
లోకాన్ సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః ।
ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః ॥ 11-32 ॥

తస్మాత్ త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుజ్ఞ్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్ ।
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ ॥ 11-33 ॥

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
కర్ణం తథాఽన్యానపి యోధవీరాన్ ।
మయా హతాంస్త్యం జహి మా వ్యభిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ ॥ 11-34 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏతచ్ఛ్చత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాజ్ఞాలిర్వేపమానః కిరీటీ ।
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణమ్
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య ॥ 11-35 ॥

అర్జున ఉవాచ

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ ।
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసజ్ఞాః ॥ 11-36 ॥

కస్మాచ్ఛ తే న నమేరన్ మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్త్రే ।
అనన్త దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ ॥ 11-37 ॥

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణః
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
వేత్తాఽసి వేద్యం చ పరం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వమనన్తరూప ॥ 11-38 ॥

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాంజ్ఞః
ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ ।
నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే ॥ 11-39 ॥

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ ।
అనన్తవీర్యామితవిక్రమస్త్వమ్
సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః ॥ 11-40 ॥

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తమ్
హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి ।
అజానతా మహిమానం తవేదమ్
మయా ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాఽపి ॥ 11-41 ॥

యచ్ఛావహాసార్థమసత్కృతోఽసి
విహారశయ్యాసనభోజనేషు ।
ఏకోఽథవాఽప్యచ్యుత తత్ సమక్షమ్
తత్ జ్ఞామయే త్వామహమప్రమేయమ్ ॥ 11-42 ॥

పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య
త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరియాన్ ।
న త్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యః
లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ ॥ 11-43 ॥

తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయమ్
ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యమ్ ।
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యః
ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఢుమ్ ॥ 11-44 ॥

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్యా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే ।
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపమ్
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 11-45 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తమ్
ఇచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ ।
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే ॥ 11-46 ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదమ్
రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్ ।
తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యమ్
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ ॥ 11-47 ॥

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైః
న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః ।
ఏవం రూపః శక్య అహం నృతోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర ॥ 11-48 ॥

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావః
దృష్ట్వా రూపం ఘోరమిదృజ్మమేదమ్ ।
వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వమ్
తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య ॥ 11-49 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః ।
ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనమ్
భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా ॥ 11-50 ॥

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన ।
ఇదానీమస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః ॥ 11-51 ॥

శ్రీభగవానువాచ

సుదుర్దర్శమిదం రూపం, దృష్టవానసి యన్మమ ।
దేవా అప్యస్య రూపస్య, నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః ॥ 11-52 ॥

నాహం వేదైర్న తపసా, న దానేన న చేజ్యయా ।
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం, దృష్టవానసి మాం యథా ॥ 11-53 ॥

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్యమ్, అహమేవంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన, ప్రవేష్టుం చ పరంతప ॥ 11-54 ॥

మత్కర్మకృన్మత్పరమః, మద్భక్తః సజ్గవర్జితః ।
నిర్వైరః సర్వభూతేషు, యః స మామేతి పాణ్డవ ॥ 11-55 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 12

॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

ఏవం సతతయుక్తా యే, భక్తాస్త్యాం పర్యుపాసతే ।
యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం, తేషాం కే యోగవిత్తమాః ॥ 12-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం, నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ।
శ్రద్ధయా పరయోపేతాః, తే మే యుక్తతమా మతాః ॥ 12-2 ॥

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమ్, అవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।
సర్వత్రగమచిన్త్యం చ, కూటస్థమ్ అచలం ధ్రువమ్ ॥ 12-3 ॥

సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం, సర్వత్ర సమబుద్ధయః ।
తే ప్రాప్నువంతి మామేవ, సర్వభూతహితే రతాః ॥ 12-4 ॥

క్లేశోఽధికతరస్తేషామ్, అవ్యక్తాసక్తచేతసామ్ ।
అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం, దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ 12-5 ॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి, మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
అనన్యేనైవ యోగేన, మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే ॥ 12-6 ॥

తేషామహం సముద్ధర్తా, మృత్యుసంసారసాగరాత్ ।
భవామి న చిరాత్ పార్థ, మయ్యావేశితచేతసామ్ ॥ 12-7 ॥

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ, మయి బుద్ధిం నివేశయ ।
నివసిష్యసి మయ్యేవ, అత ఊర్ధ్వం న సంశయః ॥ 12-8 ॥

అథ చిత్తం సమాధాతుం, న శక్నోషి మయి స్థిరమ్ ।
అభ్యాసయోగేన తతః, మామిచ్ఛాప్తుం ధనజ్ఞాయ ॥ 12-9 ॥

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి, మత్కర్మపరమో భవ ।
మదర్థమపి కర్మాణి, కుర్వన్ సిద్ధిమవాప్స్యసి ॥ 12-10 ॥

అథైతదప్యశక్తోఽసి, కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం, తతః కురు యతాత్మవాన్ ॥ 12-11 ॥

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాత్, జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే ।
ధ్యానాత్ కర్మఫలత్యాగః, త్యాగాచ్ఛాంతిరనంతరమ్ ॥ 12-12 ॥

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం, మైత్రః కరుణ ఏవ చ ।
నిర్మమో నిరహంకారః, సమదుఃఖసుఖః షడ్మి ॥ 12-13 ॥

సన్తుష్టః సతతం యోగీ, యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః, యో మదభిక్తః స మే ప్రియః ॥ 12-14 ॥

యస్మాన్నోద్విజతే లోకః, లోకాన్నోద్విజతే చ యః ।
హర్షామర్షభయోద్వేగైః, ముక్తో యః స చ మే ప్రియః ॥ 12-15 ॥

అనపేక్షః శుచిర్దక్షః, ఉదాసీనో గతవ్యథః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ, యో మదభిక్తః స మే ప్రియః ॥ 12-16 ॥

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి, న శోచతి న కాంక్షతి ।
శుభాశుభపరిత్యాగీ, భక్తిమాన్ యః స మే ప్రియః ॥ 12-17 ॥

సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ, తథా మానాపమానయోః ।

శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు, సమః సజ్జవివర్జితః ॥ 12-18 ॥

తుల్యనిన్దాస్తుతిర్మోనీ, సన్తుష్టో యేన కేనచిత్ ।
అనికేతః స్థిరమతిః, భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః ॥ 12-19 ॥

యే తు ధర్మామృతమిదం, యథోక్తం పర్యుపాసతే ।
శ్రద్ధధానా మత్పరమాః, భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః ॥ 12-20 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, భక్తియోగో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 13

॥ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ, క్షేత్రమిత్యభిధీయతే ।
ఏతద్ద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః, క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥ 13-1 ॥

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి, సర్వక్షేత్రేషు భారత ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం, యత్తజ్ఞానం మతం మమ ॥ 13-2 ॥

తత్ క్షేత్రం యచ్ఛయాదృక్, యద్వికారి యతశ్చ యత్ ।
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ, తత్సమాసేన మే శృణు ॥ 13-3 ॥

ఋషిభిర్బహుధా గీతం, ఛన్దోభిర్వివిధైః పృథక్ ।
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ, హేతుమద్భిర్వినిశ్చితైః ॥ 13-4 ॥

మహాభూతాన్యహజ్కారః, బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ ।
ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ, పంచ చేన్ద్రియగోచరాః ॥ 13-5 ॥

ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం, సజ్ఞాతశ్చేతనా ధృతిః ।
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన, సవికారముదాహృతమ్ ॥ 13-6 ॥

అమానిత్వమదమ్భిత్వమ్, అహింసా శాన్తిరార్జవమ్ ।
ఆచార్యోపాసనం శౌచం, స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥ 13-7 ॥

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమ్, అనహజ్కార ఏవ చ ।
జన్మమృత్యుజరావ్యాధి, దుఃఖదోషానుదర్శనమ్ ॥ 13-8 ॥

అసక్తిరనభిష్వజః, పుత్రదారగృహాదిషు ।
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమ్, ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥ 13-9 ॥

మయి చానన్యయోగేన, భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
వివిక్తదేశసేవిత్యమ్, అరతిర్జనసంసది ॥ 13-10 ॥

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం, తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్ ।
ఏతజ్ఞానమితి ప్రోక్తమ్, అజ్ఞానం యదతోఽన్యథా ॥ 13-11 ॥

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి, యజ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే ।
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ, న సత్తన్నాసదుచ్యతే ॥ 13-12 ॥

సర్వతః పాణిపాదం తత్, సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే, సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ 13-13 ॥

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం, సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్ ।
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ, నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ ॥ 13-14 ॥

బహిరంతశ్చ భూతానామ్, అచరం చరమేవ చ ।
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం, దూరస్థం చాంతికే చ తత్ ॥ 13-15 ॥

అవిభక్తం చ భూతేషు, విభక్తమివ చ స్థితమ్ ।
భూతభర్తృ చ తజ్ఞేయం, గ్రసిష్ఠు ప్రభవిష్ఠు చ ॥ 13-16 ॥

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిః, తమసః పరముచ్యతే ।
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం, హృది సర్వస్య విష్ఠితమ్ ॥ 13-17 ॥

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం, జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః ।
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ, మద్భావాయోపపద్యతే ॥ 13-18 ॥

ప్రకృతిం పురుషం వైవ, విద్ధ్యనాది ఉభావపి ।
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ, విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్ ॥ 13-19 ॥

కార్యకారణకర్తృత్వే, హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే ।
పురుషః సుఖదుఃఖానాం, భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥ 13-20 ॥

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి, భుక్త్యై ప్రకృతిజాన్ గుణాన్ ।
కారణం గుణసంజ్ఞోఽస్య, సదసద్యోనిజన్మసు ॥ 13-21 ॥

ఉపద్రష్టాఽనుమంతా చ, భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తః, దేహాఽస్మిన్ పురుషః పరః ॥ 13-22 ॥

య ఏవం వేత్తి పురుషం, ప్రకృతిం చ గుణైః సహ ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి, న స భూయోఽభిజాయతే ॥ 13-23 ॥

ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి, కేచిదాత్మానమాత్మనా ।
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన, కర్మయోగేన చాపరే ॥ 13-24 ॥

అన్యే త్వేవమజానంతః, శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే ।
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ, మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః ॥ 13-25 ॥

యావత్ సజ్జాయతే కిఞ్చిత్, సత్త్వం స్థావరజఙ్గమమ్ ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్, తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥ 13-26 ॥

సమం సర్వేషు భూతేషు, తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్ ।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం, యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 13-27 ॥

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర, సమవస్థితమీశ్వరమ్ ।

న హినస్త్యాత్మనాత్మానం, తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 13-28 ||

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి, క్రియమాణాని సర్వశః ।
యః పశ్యతి తథాత్మానమ్, అకర్తారం స పశ్యతి || 13-29 ||

యదా భూతపృథగ్భావమ్, ఏకస్థమనుపశ్యతి ।
తత ఏవ చ విస్తారం, బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే తదా || 13-30 ||

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్, పరమాత్మాఽయమవ్యయః ।
శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ, న కరోతి న లిప్యతే || 13-31 ||

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యద్, ఆకాశం నోపలిప్యతే ।
సర్వత్రావస్థితో దేహే, తథాత్మా నోపలిప్యతే || 13-32 ||

యథా ప్రకాశయత్యేకః, కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం, ప్రకాశయతి భారత || 13-33 ||

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమ్, అన్తరం జ్ఞానచక్షుషా ।
భూతప్రకృతిమోక్షం చ, యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ || 13-34 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 14

॥ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి, జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్ ।
యజ్ఞాత్వా మునయః సర్వే, పరాం సిద్ధిమితో గతాః ॥ 14-1 ॥

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య, మమ సాధర్మ్యమాగతాః ।
సర్గేఽపి నోపజాయంతే, ప్రలయే న వ్యథంతి చ ॥ 14-2 ॥

మమ యోనిర్మహద్-బ్రహ్మ, తస్మిన్గర్భం దధామ్యహమ్ ।
సమృద్ధివః సర్వభూతానాం, తతో భవతి భారత ॥ 14-3 ॥

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ, మూర్తయః సమృద్ధవంతి యాః ।
తాసాం బ్రహ్మ మహద్ద్యోనిః, అహం బీజప్రదః పితా ॥ 14-4 ॥

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి, గుణాః ప్రకృతిసమృద్ధివాః ।
నిబద్ధంతి మహాబాహో, దేహే దేహినమవ్యయమ్ ॥ 14-5 ॥

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్, ప్రకాశకమనామయమ్ ।
సుఖసజ్జేన బద్ధాతి, జ్ఞానసజ్జేన చానఘ ॥ 14-6 ॥

రజో రాగాత్మకం విద్ధి, తృష్ణాసజ్గసముద్భవమ్ ।
తన్నిబద్ధాతి కౌన్తేయ, కర్మసజ్జేన దేహినమ్ ॥ 14-7 ॥

తమస్త్యజ్ఞానజం విద్ధి, మోహనం సర్వదేహినామ్ ।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః, తన్నిబధ్నాతి భారత ॥ 14-8 ॥

సత్త్వం సుఖే సజ్జాయతి, రజః కర్మణి భారత ।
జ్ఞానమావృత్య తు తమః, ప్రమాదే సజ్జాయత్యుత ॥ 14-9 ॥

రజస్తమశ్చాభిభూయ, సత్త్వం భవతి భారత ।
రజః సత్త్వం తమశ్చైవ, తమః సత్త్వం రజస్తథా ॥ 14-10 ॥

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్, ప్రకాశ ఉపజాయతే ।
జ్ఞానం యదా తదా విద్యాద్, వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత ॥ 14-11 ॥

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః, కర్మణామశమః స్పృహా ।
రజస్యేతాని జాయంతే, వివృద్ధే భరతర్షభ ॥ 14-12 ॥

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ, ప్రమాదో మోహ ఏవ చ ।
తమస్యేతాని జాయంతే, వివృద్ధే కురునన్దన ॥ 14-13 ॥

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు, ప్రలయం యాతి దేహభృత్ ।
తదోత్తమవిదాం లోకాన్, అమలాన్ ప్రతిపద్యతే ॥ 14-14 ॥

రజసి ప్రలయం గత్వా, కర్మసజ్గేషు జాయతే ।
తథా ప్రలీనస్తమసి, మూఢయోనిషు జాయతే ॥ 14-15 ॥

కర్మణః సుకృతస్యాహుః, సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్ ।
రజసస్తు ఫలం దుఃఖమ్, అజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ ॥ 14-16 ॥

సత్త్వాత్సజ్జాయతే జ్ఞానం, రజసో లోభ ఏవ చ ।
ప్రమాదమోహౌ తమసః, భవతోఽజ్ఞానమేవ చ ॥ 14-17 ॥

ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వస్థాః, మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః ।

జఘన్యగుణవృత్తిస్థాః, అథో గచ్ఛన్తి తామసాః ॥ 14-18 ॥

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం, యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి ।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి, మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి ॥ 14-19 ॥

గుణానేతానతిత్య త్రిన్, దేహీ దేహసముదభవాన్ ।
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైః, విముక్తోఽమృతమశ్నుతే ॥ 14-20 ॥

అర్జున ఉవాచ

కైర్లజ్ఞైస్త్రీన్ గుణానేతాన్, అతీతో భవతి ప్రభో ।
కిమాచారః కథం చైతాం, త్రిన్ గుణానతివర్తతే ॥ 14-21 ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ, మోహమేవ చ పాణ్డవ ।
న ద్వేష్టి సమృద్ధివృత్తాని, న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి ॥ 14-22 ॥

ఉదాసీనవదాసీనః, గుణైర్యో న విచాల్యతే ।
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ, యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే ॥ 14-23 ॥

సమదుఃఖసుఖః స్వస్థః, సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః ।
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరః, తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ 14-24 ॥

మానాపమానయోస్తుల్యః, తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ, గుణాతీతః స ఉచ్యతే ॥ 14-25 ॥

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ, భక్తియోగేన సేవతే ।
స గుణాన్ సమతీత్యైతాన్, బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 14-26 ॥

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహమ్, అమృతస్యావ్యయస్య చ ।
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య, సుఖస్యైకాన్తికస్య చ ॥ 14-27 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, గుణత్రయవిభాగయోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 15

॥ పఞ్చదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఊర్ధ్వమూలమధఃశాఖమ్, అశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్ ।
ఛన్దాంసి యస్య పఞ్చాని, యస్తం వేద స వేదవిత్ ॥ 15-1 ॥

అథశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాః
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాలాః ।
అథశ్చ మూలాన్యనుసంతతాని
కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే ॥ 15-2 ॥

న రూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో న చాదిర్న చ సమృత్తిషా ।
అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూలమ్
అసంజ్ఞశస్త్రేణ దృఢేన ఛిత్త్వా ॥ 15-3 ॥

తతః పదం తత్ పరిమార్గితవ్యమ్
యస్మిన్ గతా న నివర్తంతి భూయః ।
తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ ॥ 15-4 ॥

నిర్మానమోహో జితసంజ్ఞదోషాః
అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః ।
ద్వంద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞైః

గచ్ఛన్త్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్ ॥ 15-5 ॥

న తద్భాసయతే సూర్యః, న శశాంజ్ఞో న పావకః ।
యద్గత్వా న నివర్తన్తే, తద్ధామ పరమం మమ ॥ 15-6 ॥

మమైవాంశో జీవతోకే, జీవభూతః సనాతనః ।
మనఃషష్ఠాన్ద్రియాణి, ప్రకృతిస్థాని కర్షతి ॥ 15-7 ॥

శరీరం యదవాప్నోతి, యచ్ఛాప్నోత్యత్కామతీశ్వరః ।
గృహీత్వైతాని సంయాతి, వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ ॥ 15-8 ॥

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ, రసనం ఘ్రాణమేవ చ ।
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం, విషయానుపసేవతే ॥ 15-9 ॥

ఉత్క్రామన్తం స్థితం వాఽపి, భుజ్జానం వా గుణాన్వితమ్ ।
విమూఢా నానుపశ్యన్తి, పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః ॥ 15-10 ॥

యతన్తో యోగినశ్చైనం, పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితమ్ ।
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానః, వైనం పశ్యన్త్యచేతసః ॥ 15-11 ॥

యదాదిత్యగతం తేజః, జగద్భాసయతేఽఖిలమ్ ।
యచ్ఛన్ద్రమసి యచ్ఛగ్నో, తత్తేజో విద్ధి మామకమ్ ॥ 15-12 ॥

గామావిశ్య చ భూతాని, ధారయామ్యహమోజసా ।
పుష్ణామి చౌషధీః సర్వాః, సోమో భూత్వా రసాత్మకః ॥ 15-13 ॥

అహం వైశ్వానరో భూత్వా, ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపానసమాయుక్తః, పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥ 15-14 ॥

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టః
మత్తః స్మృతిరానమపోహనం చ ।

వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యః
వేదాంతకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ || 15-15 ||

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే, క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ ।
క్షరః సర్వాణి భూతాని, కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే || 15-16 ||

ఉత్తమః పురుషస్తన్యః, పరమాత్మేత్యుదాహృతః ।
యో లోకత్రయమావిశ్య, బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః || 15-17 ||

యస్మాత్ క్షరమతీతోఽహమ్, అక్షరాదపి చోత్తమః ।
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ, ప్రథితః పురుషోత్తమః || 15-18 ||

యో మామేవమసమ్మాధః, జానాతి పురుషోత్తమమ్ ।
స సర్వవిదృఢజతి మాం, సర్వభావేన భారత || 15-19 ||

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రమ్, ఇదముక్తం మయాఽనఘ ।
ఏతద్-బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్, కృతకృత్యశ్చ భారత || 15-20 ||

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, పురుషోత్తమయోగో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 16

॥ షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిః, జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః ।
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ, స్వాధ్యాయస్తప ఆరవమ్ ॥ 16-1 ॥

అహింసా సత్యమక్రోధః, త్యాగః శాంతిరహేమనమ్ ।
దయా భూతేష్వలోలుప్త్వం, మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ 16-2 ॥

తేజః క్షమా ధృతిః శౌచమ్, అద్రోహో నాతిమానితా ।
భవంతి సమృద్ధం దైవీమ్, అభిజాతస్య భారత ॥ 16-3 ॥

దమోఽదర్పోఽభిమానశ్చ, క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య, పార్థ సమృద్ధమాసురీమ్ ॥ 16-4 ॥

దైవీ సమృద్ధిమోక్షాయ, నిబన్ధాయాసురీ మతా ।
మా శుచః సమృద్ధం దైవీమ్, అభిజాతోఽసి పాణ్డవ ॥ 16-5 ॥

ద్వా భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్, దైవ ఆసుర ఏవ చ ।
దైవో విస్తరశః ప్రోక్తః, ఆసురం పార్థ మే శృణు ॥ 16-6 ॥

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ, జనా న విదురాసురాః ।
న శౌచం నాపి చాచారః, న సత్యం తేషు విద్యతే ॥ 16-7 ॥

అసత్యమప్రతిష్ఠం తే, జగదాహురనీశ్వరమ్ ।
అపరస్పరసమ్భూతం, కిమన్యత్ కామహౌతుకమ్ ॥ 16-8 ॥

ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య, నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః ।
ప్రభవన్త్యుగ్రకర్మాణః, క్షయాయ జగతోఽహితాః ॥ 16-9 ॥

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం, దమ్భమానమదాన్వితాః ।
మోహాద్ధృహీత్వాఽసద్గ్రాహత్, ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః ॥ 16-10 ॥

చింతామపరిమేయాం చ, ప్రలయాంతాముపాశ్రితాః ।
కామోపభోగపరమాః, ఏతావదితి నిశ్చితాః ॥ 16-11 ॥

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః, కామక్రోధపరాయణాః ।
ఈహంతే కామభోగార్థమ్, అన్యాయేనార్థసంశ్చయాన్ ॥ 16-12 ॥

ఇదమద్య మయా లబ్ధమ్, ఇమం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్ ।
ఇదమస్తీదమపి మే, భవిష్యతి పునర్ధనమ్ ॥ 16-13 ॥

అసౌ మయా హతః శత్రుః, హనిష్యే చాపరానపి ।
ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ, సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ ॥ 16-14 ॥

ఆథోఽభిజనవానస్మి, కోఽన్యోస్తి సదృశో మయా ।
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య, ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః ॥ 16-15 ॥

అనేకచిత్తవిభ్రాంతాః, మోహజాలసమావృతాః ।
ప్రసక్తాః కామభోగేషు, పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 16-16 ॥

ఆత్మసమ్భవితాః స్తब्ధాః, ధనమానమదాన్వితాః ।
యజంతే నామయజ్ఞైస్తే, దమ్భేనావిధిపూర్వకమ్ ॥ 16-17 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం, కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః ।
మామాత్మపరదేహేషు, ప్రద్విషంతోఽభ్యసూయకాః ॥ 16-18 ॥

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్, సంసారేషు నరాధమాన్ ।
క్షిపామ్యజస్రమశుభాన్, ఆసురీష్యేవ యోనిషు ॥ 16-19 ॥

ఆసురీం యోనిమాపన్నాః, మూఢా జన్మని జన్మని ।
మామప్రాప్యైవ కౌన్తేయ, తతో యాన్త్యధమాం గతిమ్ ॥ 16-20 ॥

త్రివిధం నరకస్యేదం, ద్వారం నాశనమాత్మనః ।
కామః క్రోధస్తథా లోభః, తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥ 16-21 ॥

ఏతైర్విముక్తః కౌన్తేయ, తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః ।
ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయః, తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ 16-22 ॥

యః శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య, వర్తతే కామకారతః ।
న స సిద్ధిమవాప్నోతి, న సుఖం న పరాం గతిమ్ ॥ 16-23 ॥

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే, కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ ।
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం, కర్మ కర్తుమిహార్హసి ॥ 16-24 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, దైవాసురసంప్రద్యభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 17

॥ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య, యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః ।
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ, సత్త్వమాహో రజస్తమః ॥ 17-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా, దేహినాం సా స్వభావజా ।
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ, తామసీ చేతి తాం శృణు ॥ 17-2 ॥

సత్త్వానురూపా సర్వస్య, శ్రద్ధా భవతి భారత ।
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషః, యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవ సః ॥ 17-3 ॥

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్, యక్షరక్షాంసి రాజసాః ।
ప్రేతాన్ భూతగణాంశ్చాన్యే, యజన్తే తామసా జనాః ॥ 17-4 ॥

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం, తప్యన్తే యే తపో జనాః ।
దమ్భాహఙ్కారసంయుక్తాః, కామరాగబలాన్వితాః ॥ 17-5 ॥

కర్షయంతః శరీరస్థం, భూతగ్రామమచేతసః ।
మాం చైవాంతఃశరీరస్థం, తాన్ విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్ ॥ 17-6 ॥

ఆహారస్తప్తపి సర్వస్య, త్రివిధో భవతి ప్రియః ।
యజ్ఞస్తపస్తథా దానం, తేషాం భేదమిమం శృణు ॥ 17-7 ॥

ఆయుఃసత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః ।

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యాః, ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః ॥ 17-8 ॥

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్షణరూక్షవిదాహినః ।

ఆహారా రాజసస్యేష్టాః, దుఃఖశోకామయప్రదాః ॥ 17-9 ॥

యాతయామం గతరసం, పూతి పర్యుషితం చ యత్ ।

ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం, భోజనం తామసప్రియమ్ ॥ 17-10 ॥

అఫలాకాఙ్గిభిర్యజ్ఞః, విధిదృష్టో య ఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమేవేతి మనః, సమాధాయ స సాత్త్వికః ॥ 17-11 ॥

అభిసన్ధాయ తు ఫలం, దమ్భార్థమపి చైవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ, తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 17-12 ॥

విధిహీనమసృష్టాన్నం, మన్తహీనమదక్షిణమ్ ।

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం, తామసం పరిచక్షతే ॥ 17-13 ॥

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ, పూజనం శౌచమార్జవమ్ ।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ, శారీరం తప ఉచ్యతే ॥ 17-14 ॥

అనుద్వేగకరం వాక్యం, సత్యం ప్రియహితం చ యత్ ।

స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ, వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే ॥ 17-15 ॥

మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం, మౌనమాత్మవినిగ్రహః ।

భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్, తపో మానసముచ్యతే ॥ 17-16 ॥

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం, తపస్తత్ త్రివిధం నరైః ।

అఫలాకాఙ్గిభిర్ముక్తైః, సాత్త్వికం పరిచక్షతే ॥ 17-17 ॥

సత్కారమానపూజార్థం, తపో దమేభిన చైవ యత్ ।
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం, రాజసం చలమధ్రువమ్ ॥ 17-18 ॥

మూఢగ్రాహేణాత్మనో, యత్ పీడయా క్రియతే తపః ।
పరస్యోత్సాదనార్థం వా, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 17-19 ॥

దాతవ్యమితి యద్దానం, దీయతేఽనుపకారిణే ।
దేశే కాలే చ పాత్రే చ, తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ ॥ 17-20 ॥

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం, ఫలముద్దిశ్య వా పునః ।
దీయతే చ పరిక్లిష్టం, తద్దానం రాజసం స్మృతమ్ ॥ 17-21 ॥

అదేశకాలే యద్దానమ్, అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।
అసత్కృతమవజ్ఞాతం, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 17-22 ॥

ఓమ్ తత్సదితి నిర్దేశః, బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః ।
బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ, యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ 17-23 ॥

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య, యజ్ఞదానతపఃక్రియాః ।
ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః, సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ 17-24 ॥

తదిత్యనభిసన్ధాయ, ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః ।
దానక్రియాశ్చ వివిధాః, క్రియన్తే మోక్షకాఙ్క్షిభిః ॥ 17-25 ॥

సద్భావే సాధుభావే చ, సదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే ।
ప్రశస్తే కర్మణి తథా, సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే ॥ 17-26 ॥

యజ్ఞే తపసి దానే చ, స్థితిః సదితి చోచ్యతే ।
కర్మ చైవ తదర్థీయం, సదిత్యేవాభిధీయతే ॥ 17-27 ॥

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం, తపస్తప్తం కృతం చ యత్ ।

అసదిత్యుచ్యతే పార్థ, న చ తత్ ప్రేత్య నో ఇహ ॥ 17-28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః॥

Chapter 18

॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్న్యాసస్య మహాబాహో, తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
త్యాగస్య చ హృషీకేశ, పృథక్కేశినిషూదన ॥ 18-1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం, సన్న్యాసం కవయో విదుః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం, ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ 18-2 ॥

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే, కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః ।
యజ్ఞదానతపఃకర్మ, న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥ 18-3 ॥

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర, త్యాగే భరతసత్తమ ।
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర, త్రివిధః సమృద్ధీర్తితః ॥ 18-4 ॥

యజ్ఞదానతపఃకర్మ, న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ, పావనాని మనీషిణామ్ ॥ 18-5 ॥

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి, సజ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ, నిశ్చితం మతముత్తమమ్ ॥ 18-6 ॥

నియతస్య తు సన్న్యాసః, కర్మణో నోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్య పరిత్యాగః, తామసః పరికీర్తితః ॥ 18-7 ॥

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ, కాయక్లేశభయాత్ త్యజేత్ ।
స కృత్వా రాజసం త్యాగం, నైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥ 18-8 ॥

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ, నియతం క్రియతేఽర్జున ।
సంజం త్యక్త్వా ఫలం చైవ, స త్యాగః సాత్త్వికో మతః ॥ 18-9 ॥

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ, కుశలే నానుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టః, మేధావీ ఛిన్నసంశయః ॥ 18-10 ॥

న హి దేహభృతా శక్యం, త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః ।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ, స త్యాగీత్యభిధీయతే ॥ 18-11 ॥

అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ, త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్ ।
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య, న తు సన్నాస్యసినాం క్వచిత్ ॥ 18-12 ॥

పశ్చాత్తాని మహాబాహో, కారణాని నిబోధ మే ।
సాఙ్గ్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని, సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥ 18-13 ॥

అధిష్ఠానం తథా కర్తా, కరణం చ పృథగ్విధమ్ ।
వివిధాశ్చ పృథక్ప్రేష్టా, దైవం చైవాత్ర పశ్చాత్తమమ్ ॥ 18-14 ॥

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్, కర్మ ప్రారభతే నరః ।
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా, పశ్చాత్తే తస్య హేతవః ॥ 18-15 ॥

తత్రైవం సతి కర్తారమ్, ఆత్మానం కేవలం తు యః ।
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాత్, న స పశ్యతి దుర్మతిః ॥ 18-16 ॥

యస్య నాహం కృతో భావః, బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే ।
హత్వాఽపి స ఇమాల్లోకాన్, న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ 18-17 ॥

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా, త్రివిధా కర్మచోదనా ।

కరణం కర్మ కర్తేతి, త్రివిధః కర్మసజ్గహః ॥ 18-18 ॥

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ, త్రిధైవ గుణభేదతః ।
ప్రోచ్యతే గుణసజ్ఞానే, యథావచ్ఛృణు తాన్యపి ॥ 18-19 ॥

సర్వభూతేషు యేనైకం, భావమవ్యయమీక్షతే ।
అవిభక్తం విభక్తేషు, తజ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ 18-20 ॥

పృథక్త్వేన తు యజ్ఞానం, నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్ ।
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు, తజ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 18-21 ॥

యత్తు కృతస్నవదేకస్మిన్, కార్యే సక్తమహైతుకమ్ ।
అతత్త్వార్థవదల్పం చ, తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 18-22 ॥

నియతం సజ్గరహితమ్, అరాగద్వేషతః కృతమ్ ।
అఫలప్రేప్సూనా కర్మ, యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే ॥ 18-23 ॥

యత్తు కామేప్సూనా కర్మ, సాహజ్కారేణ వా పునః ।
క్రియతే బహులాయాసం, తద్రాజసముదాహృతమ్ ॥ 18-24 ॥

అనుబంధం క్షయం హింసామ్, అనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
మోహాదారభ్యతే కర్మ, యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ 18-25 ॥

ముక్తసంక్లోఽనహంవాదీ, ధృత్యుత్సాహసమన్వితః ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః, కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే ॥ 18-26 ॥

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సూః, లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।
హర్షశోకాన్వితః కర్తా, రాజసః పరికీర్తితః ॥ 18-27 ॥

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః, శతో వైష్కృతికోఽలసః ।

విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ, కర్తా తామస ఉచ్యతే || 18-28 ||

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ, గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
ప్రోచ్యమానమశేషేణ, పృథక్త్వేన ధనజ్ఞాయ || 18-29 ||

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ, కార్యకార్యే భయాభయే ।
బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి, బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ || 18-30 ||

యయా ధర్మమధర్మం చ, కార్యం చాకార్యమేవ చ ।
అయథావత్ ప్రజానాతి, బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ || 18-31 ||

అధర్మం ధర్మమితి యా, మన్యతే తమసాఽవృతా ।
సర్వార్థాన్ విపరీతాంశ్చ, బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ || 18-32 ||

ధృత్యా యయా ధారయతే, మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః ।
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా, ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ || 18-33 ||

యయా తు ధర్మకామార్థాన్, ధృత్యా ధారయతేఽర్జున ।
ప్రసక్తేన ఫలాకాంక్షీ, ధృతిః సా పార్థ రాజసీ || 18-34 ||

యయా స్వప్నం భయం శోకం, విషాదం మదమేవ చ ।
న విముఞ్చతి దుర్మేధా, ధృతిః సా పార్థ తామసీ || 18-35 ||

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం, శృణు మే భరతర్షభ ।
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర, దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి || 18-36 ||

యత్తదగ్రే విషమివ, పరిణామేఽమృతోపమమ్ ।
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమ్, ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ || 18-37 ||

విషయేన్ద్రియసంయోగాద్, యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్ ।

పరిణామే విషమివ, తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ || 18-38 ||

యదగ్రే చానుబద్ధే చ, సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం, తత్తామసముదాహృతమ్ || 18-39 ||

న తదస్తి పృథివ్యాం వా, దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం, యదేభిః స్యాత్ త్రిభిర్గుణైః || 18-40 ||

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం, శూద్రాణాం చ పరస్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని, స్వభావప్రభవైర్గుణైః || 18-41 ||

శమో దమస్తపః శౌచం, జ్ఞాన్తిరారవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం, బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ || 18-42 ||

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం, యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్ ।
దానమీశ్వరభావశ్చ, జ్ఞాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ || 18-43 ||

కృషిగౌరవ్యవాణిజ్యం, వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యాత్మకం కర్మ, శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ || 18-44 ||

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః, సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం, యథా విన్దతి తచ్ఛృణు || 18-45 ||

యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం, యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య, సిద్ధిం విన్దతి మానవః || 18-46 ||

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః, పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వభావనియతం కర్మ, కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ || 18-47 ||

సహజం కర్మ కౌన్తేయ, సదోషమపి న త్యజేత్ ।
సర్వారమ్భా హి దోషేణ, ధూమేనాగ్నిరివావృతాః || 18-48 ||

అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర, జితాత్మా విగతస్పృహః ।
వైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం, సన్నాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ 18-49 ॥

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ, తథాప్నోతి నిబోధ మే ।
సమాసేనైవ కౌంతేయ, నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ 18-50 ॥

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తః, ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ ।
శబ్దాదీన్ విషయాంస్త్యక్త్వా, రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ 18-51 ॥

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ, యతవాక్కాయమానసః ।
ధ్యానయోగపరో నిత్యం, వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ 18-52 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం, కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
విముచ్య నిర్మమః శాంతః, బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 18-53 ॥

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా, న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
సమః సర్వేషు భూతేషు, మద్భక్తిం లభతే పరామ్ ॥ 18-54 ॥

భక్త్యా మామభిజానాతి, యావాన్ యశ్చాస్మి తత్త్వతః ।
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా, విశతే తదనంతరమ్ ॥ 18-55 ॥

సర్వకర్మాణ్యపి సదా, కుర్వాణో మద్యపాశ్రయః ।
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి, శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ 18-56 ॥

చేతసా సర్వకర్మాణి, మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య, మచ్ఛిత్తః సతతం భవ ॥ 18-57 ॥

మచ్ఛిత్తః సర్వదుర్గాణి, మత్ప్రసాదాత్ తరిష్యసి ।
అథ చేత్త్వమహఙ్కరాత్, న శ్రోష్యసి వినశ్యసి ॥ 18-58 ॥

యదహఙ్కారమాశ్రిత్య, న యోతస్య ఇతి మన్యసే ।

మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే, ప్రకృతిస్తావం నియోక్ష్యతి || 18-59 ||

స్వభావజేన కౌస్తేయ, నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహత్, కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ || 18-60 ||

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం, హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
భ్రామయన్ సర్వభూతాని, యన్త్రారూఢాని మాయయా || 18-61 ||

తమేవ శరణం గచ్ఛ, సర్వభావేన భారత ।
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం, స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ || 18-62 ||

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం, గుహ్యోద్గుహ్యతరం మయా ।
విమ్మశ్యైతదశేషేణ, యథేచ్ఛసి తథా కురు || 18-63 ||

సర్వగుహ్యతమం భూయః, శృణు మే పరమం వచః ।
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి, తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ || 18-64 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తః, మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి సత్యం తే, ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే || 18-65 ||

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య, మామేకం శరణం వ్రజ ।
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యః, మోక్షయిష్యామి మా శుచః || 18-66 ||

ఇదం తే నాతపస్కాయ, నాభక్తాయ కదాచన ।
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం, న చ మాం యోఽభ్యసూయతి || 18-67 ||

య ఇదం పరమం గుహ్యం, మద్భక్తేష్యభిధాస్యతి ।
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా, మామేవైష్యత్యసంశయః || 18-68 ||

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు, కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః ।
భవితా న చ మే తస్మాద్, అన్యః ప్రియతరో భువి || 18-69 ||

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం, ధర్మ్యం సంవాదమావయోః ।
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమ్, ఇష్టః స్యామితి మే మతిః ॥ 18-70 ॥

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ, శృణుయాదపి యో నరః ।
సోఽపి ముక్తః శుభాల్లోకాన్, ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణామ్ ॥ 18-71 ॥

కచ్చిదేతచ్ఛుతం పార్థ, త్వయైకాగ్రేణ చేతసా ।
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః, ప్రనష్టస్తే ధనజ్ఞాయ ॥ 18-72 ॥

అర్జున ఉవాచ

నష్టో మోహః స్మృతిర్లభా, త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత ।
స్థితోఽస్మి గతసందేహః, కరిష్యే వచనం తవ ॥ 18-73 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యహం వాసుదేవస్య, పార్థస్య చ మహాత్మనః ।
సంవాదమిమమశ్రౌషమ్, అద్భుతం రోమహర్షణమ్ ॥ 18-74 ॥

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛుతవాన్, ఏతద్గుహ్యమహం పరమ్ ।
యోగం యోగేశ్వరాత్ కృష్ణాత్, సాక్షాత్ కథయతః స్వయమ్ ॥ 18-75 ॥

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య, సంవాదమిమమద్భుతమ్ ।
కేశవార్జునయోః పుణ్యం, హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః ॥ 18-76 ॥

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య, రూపమత్యద్భుతం హరేః ।
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్, హృష్యామి చ పునః పునః ॥ 18-77 ॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః, యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః, ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ 18-78 ॥

॥ ఓమ్ తత్సద్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, మోక్షసన్న్యాసయోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ మాహాత్యమ్ ॥

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్ ప్రయతః పుమాన్ ।
విష్ణోః పదమవాప్నోతి భయ-శోకాది-వర్జితః ॥ 1 ॥

గీతాధ్యయన-శీలస్య ప్రాణాయామ-పరస్య చ ।
నైవ సన్తి హి పాపాని పూర్వ-జన్మ-కృతాని చ ॥ 2 ॥

మల-నిర్మోచనం పుంసాం జల-స్నానం దినే దినే ।
సకృద్-గీతామృశి స్నానం సంసార-మల-నాశనమ్ ॥ 3 ॥

గీతా సుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యైః శాస్త్ర-విస్తరైః ।
యా స్వయం పద్మనాభస్య ముఖ-పద్మాద్-వినిఃసృతా ॥ 4 ॥

భారతామృత-సర్వస్వం విష్ణోర్వక్త్రాద్-వినిఃసృతమ్ ।
గీతా-గర్జోదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ 5 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్భక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 6 ॥

ఏకం శాస్త్రం దేవకీ-పుత్ర-గీతమ్
ఏకో దేవో దేవకీ-పుత్ర ఏవ ।
ఏకో మన్తస్తస్య నామాని యాని
కర్మాప్యేకం తస్య దేవస్య నేవా ॥ 7 ॥

Chapter 19

॥ గీతార్థసంగ్రహః ॥

యత్పదామ్భోరుహధ్యానవిధ్వస్తాశేషకల్మషః ।
వస్తుతాముపయాతోఽహం యామునేయం నమామి తమ్ ॥ 1 ॥

స్వధర్మజ్ఞానవైరగ్యసాధ్యభక్త్యేకగోచరః ।
నారాయణః పరం బ్రహ్మ గీతాశాస్త్రే సమీరితః ॥ 2 ॥

జ్ఞానకర్మాత్మికే నేష్టే యోగలక్ష్యే సుసంస్కృతే ।
ఆత్మానుభోతిసిద్ధ్యర్థే పూర్వషట్కేన చోదితే ॥ 3 ॥

మధ్యమే భగవత్తత్త్వయాథాత్మ్యావాప్తిసిద్ధయే ।
జ్ఞానకర్మాభినిర్వర్త్యో భక్తియోగః ప్రకీర్తితః ॥ 4 ॥

ప్రధానపురుషవ్యక్తసర్వేశ్వరవివేచనమ్ ।
కర్మధీర్భక్తిరిత్యాది పూర్వశేషోఽన్తిమోదితః ॥ 5 ॥

అస్థానస్నేహకార్పణ్యధర్మాధర్మధియాఽఽకులమ్ ।
పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్ ॥ 6 ॥

నిత్యాత్మాసంగకర్మేహగోచరా సాఙ్ఖ్యయోగధీః ।
ద్వితీయే స్థితధీలక్షా ప్రోక్తా తన్మోహశాంతయే ॥ 7 ॥

అసక్త్యా లోకరక్షాయై గుణేష్వారోప్య కర్తుతామ్ ।

సర్వేశ్వరే వా న్యసోఽక్తౌ తృతీయే కర్మకార్యతా ॥ 8 ॥

ప్రసక్తౌ స్వస్వభావోక్తిః కర్మణోఽకర్మతాఽస్య చ ।
భేదా జ్ఞానస్య మాహాత్మ్యం చతుర్థాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 9 ॥

కర్మయోగస్య సౌకర్యం శైష్యం కాశ్చన తద్విధాః ।
బ్రహ్మజ్ఞానప్రకారశ్చ పంచమాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 10 ॥

యోగాభ్యాసవిధిర్యోగీ చతుర్థా యోగసాధనమ్ ।
యోగసిద్ధిః స్వయోగస్య పారమ్యం షష్ట ఉచ్యతే ॥ 11 ॥

స్వయాధాత్మ్యం ప్రకృత్యాస్య తిరోధిః శరణాగతిః ।
భక్తభేదః ప్రబుద్ధస్య శ్రైష్ఠ్యం సప్తమ ఉచ్యతే ॥ 12 ॥

ఐశ్వర్యాక్షరయాధాత్మ్యభగవచ్చరణార్థినామ్ ।
వేద్యోపాదేయభావానామష్టమే భేద ఉచ్యతే ॥ 13 ॥

స్వమాహాత్మ్యం మనుష్యత్వే పరత్వం చ మహాత్మనామ్ ।
విశేషో నవమే యోగో భక్తిరూపః ప్రకీర్తితః ॥ 14 ॥

స్వకల్యాణగుణానన్త్యకృత్స్నస్వాధీనతామతిః ।
భక్త్యుత్పత్తివివృద్ధ్యర్థా విస్తీర్ణా దశమోదితా ॥ 15 ॥

ఏకాదశే స్వయాధాత్మ్యసాక్షాత్కారావలోకనమ్ ।
దత్తముక్తం విదిప్రాప్త్యోర్భక్త్యేకోపాయతా తథా ॥ 16 ॥

భక్తేః శ్రైష్ఠ్యముపాయోక్తిరశక్తన్యోఽఽత్మనిష్ఠతా ।
తత్ప్రకారస్త్యతిప్రీతిః భక్తేర్ద్వాదశ ఉచ్యతే ॥ 17 ॥

దేహస్వరూపమాత్మాప్తిహేతురాత్మవిశోధనమ్ ।
బంధహేతుర్వివేకశ్చ త్రయోదశ ఉదీర్యతే ॥ 18 ॥

గుణబంధవిధా తేషాం కర్తృత్వం తన్నివర్తనమ్ ।
గతిత్రయస్వమూలత్వం చతుర్దశ ఉదీర్యతే ॥ 19 ॥

అచిన్నిశ్రాద్ధిశుద్ధాచ్చ చేతనాత్ పురుషోత్తమః ।
వ్యాపనాదభరణాత్ స్వామ్యాదన్యః పఞ్చదశోదితః ॥ 20 ॥

దేవాసురవిభాగోక్తిపూర్వికా శాస్త్రవశ్యతా ।
తత్త్వానుష్ఠానవిజ్ఞానస్థేమే షోడశ ఉచ్యతే ॥ 21 ॥

అశాస్త్రమాసురం కృతస్నం శాస్త్రీయం గుణతః పృథక్ ।
లక్షణం శాస్త్రసిద్ధస్య త్రిధా సప్తదశోదితమ్ ॥ 22 ॥

ఈశ్వరే కర్తృతాబుద్ధిః సత్త్వోపాదేయతాఽన్తిమే ।
స్వకర్మపరిణామశ్చ శాస్త్రసారార్థ ఉచ్యతే ॥ 23 ॥

కర్మయోగస్తపస్తీర్థదానయజ్ఞాదినేవనమ్ ।
జ్ఞానయోగో జితస్వాంతైః పరిశుద్ధాత్మని స్థితిః ॥ 24 ॥

భక్తియోగః పరైకాంతప్రీత్యా ధ్యానాదిషు స్థితిః ।
త్రయాణామపి యోగానాం త్రిభిరన్యోన్యసంజమః ॥ 25 ॥

నిత్యనైమిత్తికానాం చ పరారాధనరూపిణామ్ ।
ఆత్మదృష్టేస్త్రయోఽప్యేతే యోగద్వారేణ సాధకాః ॥ 26 ॥

నిరస్తనిఖిలాజ్ఞానో దృష్ట్యాఽఽత్మానం పరానుగమ్ ।
ప్రతిలభ్య పరాం భక్తిం తయైవఽఽప్నోతి తత్పదమ్ ॥ 27 ॥

భక్తియోగస్తదర్థీ చేత్ సమగ్రైశ్వర్యసాధకః ।
ఆత్మార్థీ చేత్ త్రయోఽప్యేతే తత్త్వైవల్యస్య సాధకాః ॥ 28 ॥

ఏకాన్త్యం భగవత్యేషాం సమానమధికారిణామ్ ।
యావత్ప్రాప్తి పరార్థీ చేత్ తదేవాత్యన్తమశ్నుతే ॥ 29 ॥

జ్ఞానీ తు పరమైకస్తి తదాయత్తత్మజీవనః ।
తత్సంశ్లేషవియోగైకసుఖదుఃఖస్తదేకధీః ॥ 30 ॥

భగవద్ । ధ్యానయోగోక్తివన్దనస్తుతికీర్తనైః
లబ్ధాత్మా తద్గతప్రాణమనోబుద్ధీన్ద్రియక్రియః ॥ 31 ॥

నిజకర్మాది భక్త్యన్తం కుర్యాత్ ప్రీత్యైవ కారితః ।
ఉపాయతాం పరిత్యజ్య న్యన్యేద్దేవే తు తామభీః ॥ 32 ॥

ఏకాన్తాత్యన్తదాస్యైకరతిస్తత్పదమాప్పుయాత్ ।
తత్ప్రధానమిదం శాస్త్రమితి గీతార్థసజ్గ్రహః ॥ 33 ॥

॥ ఇతి శ్రీ యామునాచార్యవిరచితం గీతార్థసజ్గ్రహః సమూర్ణః ॥

Chapter 20

॥ గీతామాహాత్మ్యమ్ ॥

ధరోవాచ

భగవన్ పరేమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో ॥ 1 ॥

శ్రీ విష్ణురువాచ

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానో హి గీతాభ్యాసరతః సదా ।
స ముక్తః స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే ॥ 2 ॥

మహాపాపాదిపాపాని గీతాధ్యానం కరోతి చేత్ ।
క్వచిత్ స్పర్శం న కుర్వన్తి నలినీదలమమ్బువత్ ॥ 3 ॥

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే ।
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై ॥ 4 ॥

సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే ।
గోపాలా గోపికా వాఽపి నారదోద్ధవపార్షదైః ।
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే ॥ 5 ॥

యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్ ।
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వీ నివసామి సదైవ హి ॥ 6 ॥

గీతాశ్రయేఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్ ।

గీతాజ్ఞానముపాశ్రిత్య శ్రీశ్రోకాన్ పాలయామ్యహమ్ || 7 ||

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః ।
అర్థమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వానిర్వాచ్యపదాత్మికా || 8 ||

చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్ ।
వేదత్రయీ పరానందా తత్త్వార్థజ్ఞానసంయుతా || 9 ||

యోఽష్టాదశజపో నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః ।
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్ || 10 ||

పాఠేఽసమర్థః సమూర్ణే తతోఽర్థం పాఠమాచరేత్ ।
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః || 11 ||

త్రిభాగం పఠమానస్తు గణ్ఘాస్నానఫలం లభేత్ ।
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ || 12 ||

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః ।
రుద్రలోకమవాప్నోతి గణో భూత్వా వసేచ్ఛిరమ్ || 13 ||

అధ్యాయం శ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః ।
స యాతి నరతాం యావన్మన్వన్తరం వసున్ధరే || 14 ||

గీతాయాః శ్లోకదశకం సప్త పఞ్చ చతుష్టయమ్ ।
ద్వా త్రినేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః || 15 ||

చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణామయుతం ధ్రువమ్ ।
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతో మానుషతాం వ్రజేత్ || 16 ||

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తిముత్తమామ్ ।

గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ ॥ 17 ॥

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోఽపి వా ।
వైకుణ్ఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే ॥ 18 ॥

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః ।
జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయో దేహాన్తే పరమం పదమ్ ॥ 19 ॥

గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః ।
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గీతాయాతాః పరం పదమ్ ॥ 20 ॥

గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్ ।
వృథా పాఠో భవేత్తస్య శ్రమ ఏవ హ్యుదాహృతః ॥ 21 ॥

ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః ।
స తత్ ఫలమవాప్నోతి దుర్లభాం గతిమాప్నుయాత్ ॥ 22 ॥

సూత ఉవాచ

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయా మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్ ।
గీతాన్తే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ ॥ 23 ॥ ॥ ఇతి శ్రీవారాహపురాణే
శ్రీగీతామాహాత్మ్యం సమూర్ణమ్ ॥
